

Iskra

Nihče ne bi bil direktor!

Seveda sedanje »protifote-ljaške« gonje nimajo nobene zveze z rezultati vprašalnika o samoanalizi strokovnega razvoja Iskrinih pripravnikov, toda res pa je, da nekaj tako priljubljen direktorski stolček ni več privlačen za mlade. Seveda mislimo na mlade strokovnjake, ki v svojem delu vse bolj iščejo strokovnost, samostojnost in ustvarjalnost, dosledno najmanj pa je izražena želja po vodenju.

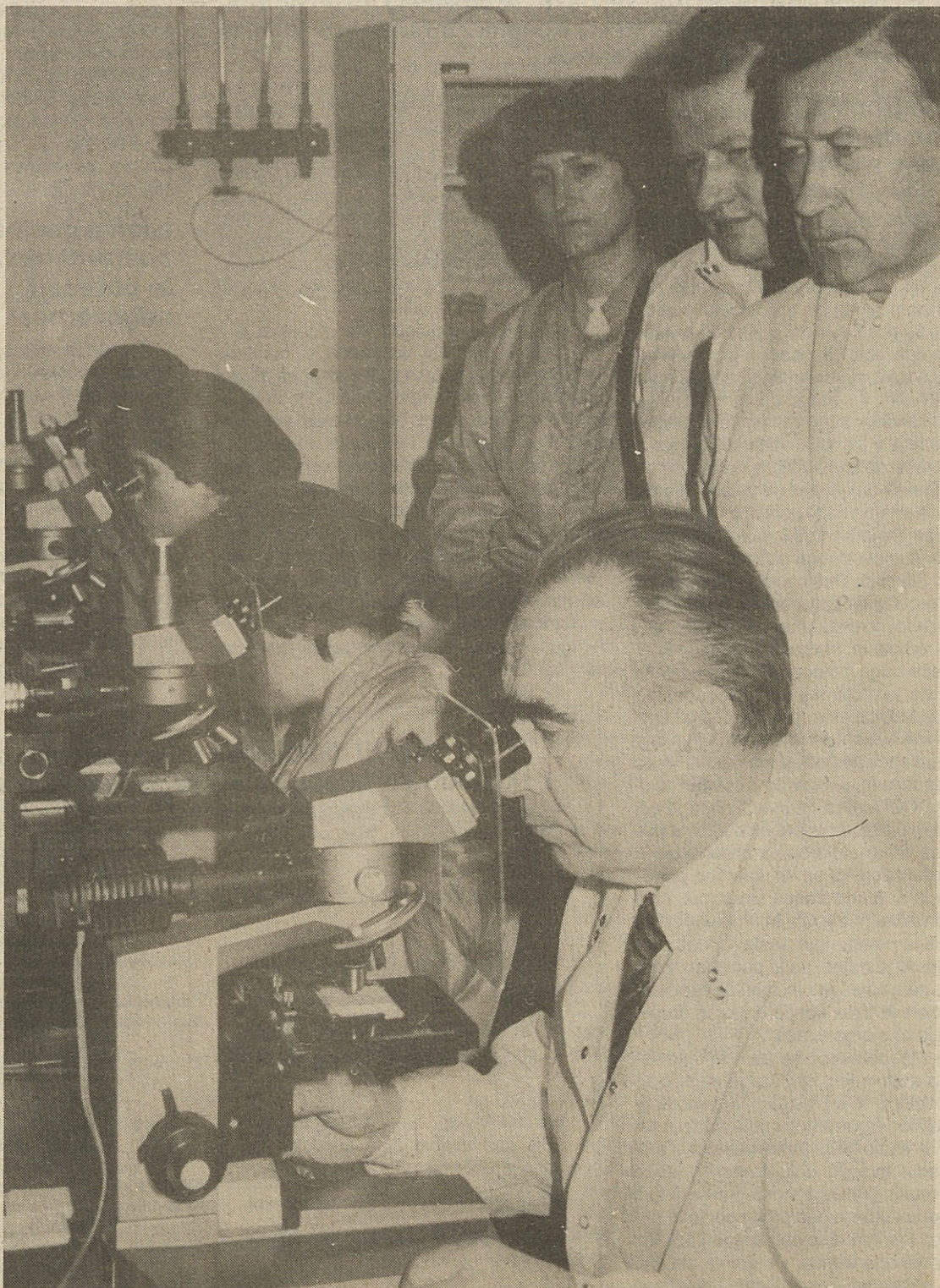
Ali je vloga vodje v današnjem širšem družbenem ozračju tako nepopularna in nepri- vlačna, da mladim izobražen- cem duši ambicije po opravlja- nju tega dela? Le-ti v svojem poklicu vse bolj iščejo stroko, mi pa jo na področju vodenja še le uveljavljamo. Kajti, če smo odkriti, je bilo dosedanje vzpe- njanje po hierarhični lestvici bolj rezultat ideološke, oz. po- litične kot pa strokovne selek- cije. Množica stereotipov o vlogi in delu vodilnih delavcev je najbrž povezana tudi s splo- šnim mnenjem, da je to bolj ali manj funkcija, ne pa strokovno delo. Mladi pa vse bolj negirajo funkcijo politike v združenem delu.

Morda je eden izmed vzrokov tudi v tem, da se mladi izobra- ženci nedvomno zavedajo za- htevnosti in odgovornosti tega dela, vedo pa, da v procesu rednega izobraževanja teh znanj niso ne dobili ne osvojili. Kajti priznati si moramo, da pravih managerjev, za razliko od tujih izobraževalnih usta- nov, nismo vzgajali.

Nenazadnje pa smo se še le danes zavedli, da je osebnost- na struktura vodij velikokrat pomembnejša od strokovnega znanja in da je malo takšnih ljudi, pri katerih bi našli, med seboj izključujoče si, a nujne, osebnostne lastnosti. Pa naj gre za analitično mišljenje in intuitivnost, za občutek tvega- nja in občutek prave mere ali pa za nekonformizem, nekon- vencialnost in prilagajanje. Torej moramo takšne ljudi po- iskati, jih zmotivirati in usmer- jati predvsem pa razvijati za, zdaj že lahko tako rečemo, opravljanje najzahtevnejših na- log. Morda je eden izmed nači- nov za preseganje okostenelih stališč o vlogi vodje in razvija- nje pravih managerjev tudi Is- krina šola vodenja, v katero naj bi prihajali predvsem tisti, ki se na vodenje še le pripravljajo.

Vesna Žunič

Sovjetski minister elektronske industrije Vladislav Grigorjevič Kolesnikov si je med dvodnevni obiskom v Sloveniji, kjer je bil gost Iskre, poleg KEKO, Eletrolitov, Uporov in HIPOT-a ogledal tudi Mikroelektroniko. Kot strokovnjak se je vsedel tudi pred mikros- kop za ugotavljanje morebitnih napak. (Foto LD)

Četrta seja delavskega sveta SOZD Iskra

Sprejeli pobudo za redno likvidacijo Iskre Mikroelektronike

Morda je na prvi pogled ta naslov kar malce šokanten, toda po mnenju Iskrinega Poslovodnega odbora in delavskega sveta Iskrine sestavljene organizacije je tak sklep edina rešitev za to delovno organizacijo, ki je že dvanaest let v ustanavljanju. Mikroelektronika namreč postaja vedno večji generator izgube, ki ga Iskra sama ne more več pokrivati, zunaj nje pa ni mogoče pridobiti sredstev niti za tekoče financiranje.

Centralni delavski svet je enotno menil, da je na vsak način potrebno ohraniti dejavnost Mikroelektronike v Iskri, še posebej strokovno znanje, vendar po vsebini in obsegu, ki sta skladna z interesi in plačilnimi sposobnostmi neposrednih uporabnikov.

Mikroelektronika je tipičen otrok dogovorne ekonomije

Mikroelektronika, ki je bila osrednja točka dnevnega reda seje Iskrinega centralnega delavskega sveta je, kot vemo, ves čas od ustanovitve poslovala z motnjami, ki pa sedaj v težjih pogojih gospodarjenja in sprejeti zakonodaji onemogočajo samostojno poslovanje. Kajti že poslovanje v prvih treh mesecih letošnjega leta (mesečni primanjkljaj znaša od 2,5 do 3 milijarde dinarjev) kaže, da Mikroelektronika v sedanjih obliki nima ekonomskih finančnih pogojev za samostojno poslovanje in je v tej obliki vse večji generator izgub. »Mikroelektronika je tipičen otrok dogovorne ekonomije, kar pa dašnji čas ne vzdrži, zato moramo na to področje vnesti veliko več tržnih elementov,« je na seji dejal predsednik poslovodnega odbora SOZD Iskra Franc Šifkovič. Poslovodni odbor je že dalj časa proučeval posamezne možne rešitve za to delovno organizacijo, toda po njegovem je edina in perspektivna rešitev v uvedbi stečajnega postopka in v postavitvi močne ekipe, ki bo strokovno in ekonomsko »prečesala« Mikroelektroniko, razčistila stvari in ugotovila, kakšni so interesi Iskrinih delovnih organizacij (ki danes, na žalost, »niso pokriti z denarjem«). Tudi po besedah v. d. člana PO SOZD Iskra Bruna Stiglica je cilj predvidene likvidacije pripraviti osnovne pogoje, da se Mikroelektronika preoblikuje v takšno organizacijsko enoto, kakršno potrebuje Iskra in širša družbena skupnost. Kajti jasno je, da Iskra potrebuje Mikroelektroniko in da bo le ta ostala njen sestavni del, preoblikovanje, ki je nujno, pa je potrebno izpeljati na najmanj boleč način, tako za zaposlene v Mikroelektroniki, kot za delavce drugih Iskrinih delovnih organizacij.

Delavci Mikroelektronike pa s takšno rešitvijo niso zadovoljni, ker, kot je dejal član strokovne ekipe v tej delovni organizaciji, sklep o likvidaciji pomeni samolikvidacijo tovarne. Ne strinjajo se s samim postopkom, ki bo po predvidevanjih dolgotrajen in lahko pripelje do ukinitve dejavnosti. Pomeni tudi odliv strokovnjakov, izpad proizvodnje in dohodka tako Iskrinih delovnih organizacij kot tudi namenskega kupca, pa velike stroške samega postopka, zmanjšanje Iskrinega

ugleda itd. Zato so prosili za enomesečni moratorij likvidacijskega postopka, da jim pač dajo možnost, ki jo do sedaj niso imeli, da sami poiščejo rešitve za sanacijo in izdelajo predlog za ustanovitev podjetja. Tudi na zadnjem zboru delavcev v Mikroelektroniki, so po besedah predsednika sindikata, prisotni izražali zaskrbljenost glede zagotavljanja sredstev za osebne dohodke, delovnih mest in kadrovskih odlivov.

V nadaljevanju dolgotrajne razprave, ki je bila večkrat burna in razgibana, so člani delavskega sveta včasih tudi s svojega zornega kota ocenjevali nastalo situacijo in predlog likvidacije. Tako so nekateri zahtevali poglobljeno analizo razmer in ugotavljanje odgovornosti zanje, drugi so se spraševali o neplačanih obveznostih, o kadrih, pa o samem pomenu likvidacije, ki bo destruktivno vplivala na delavce, poudarjali so, da bi morali imeti tudi delavci Mikroelektronike bolj jasno izdelano vizijo tovarne, natančno opredeljeno vlogo tehnološkega parka in da je potrebno izpeljati postopek likvidacije čim hitreje, na neboleč način in s čim manjšimi stroški.

Po več kot dvehurni razpravi je delavski svet SOZD Iskra z večino glasov sprejel pobudo za redno likvidacijo delovne organizacije v ustanavljanju Iskre Mikroelektronike, ki jo bodo posredovali ustanoviteljem — temeljnim organizacijam DO Elementi in Skupščini občine Ljubljana Šiška, da v skladu z zakonskimi pooblastili pričnejo postopek za redno likvidacijo Mikroelektronike. Zadolžil je tudi delovne organizacije ljubljanskega in kranjskega področja, da zagotovijo možnosti prerazporejanja delavcev iz Mikroelektronike, če bo potrebno. Nekatere stvari bo potrebno še naknadno usklajevati, pomembno pa je to, da je delavski svet sprejel, da se bodo v času likvidacijskega postopka za operativno reševanje nepovratno usmerila tudi združena sredstva Iskrinih rezerv v višini šest milijard dinarjev.

Iskrina podjetja postaviti na trg in povečati odgovornost

V nadaljevanju so člani delavskega sveta govorili o poslovni reorganizaciji Iskre. Upoštevajoč novo zakonodajo, je Poslovodni odbor SOZD Iskra že v decembru pripravil stališča za organiziranje poslovnega sistema Iskre, ki so z upoštevanjem pripomb in stališč delovnih organizacij osnova za predmetno pobudo. Izhodišče organizacijskih sprememb, ki jih zahteva zakon o podjetjih, je, da se najprej iz obstoječih organizacij združenega dela organizirajo podjetja, šele potem pa oblike združevanja podjetij. Kot je dejal Franc Šifkovič, bo znotraj Iskre več podjetij, ki naj bi se oblikovala na osnovi obstoječih jeder, pri čemer je potrebno upoštevati ten-

denco čim manjšega števila podjetij. V sestavljeno podjetje pa se neposredno združujejo podjetja, ki se organizirajo kot samostojni pravni subjekti z vsemi poslovnimi funkcijami, in združena podjetja, kolikor se podjetja združujejo v združeno podjetje (primer Telematike). V sestavljenem podjetju Iskra se kot posli skupnega pomena opravljajo določene dejavnosti v Iskri Commercu, Iskra Banki in v Iskri Servisu, Invest servisu in drugih organizacijah skupnega pomena. Bistveno pa je to, da mora nova poslovna organizacija Iskro postaviti na trg in povečati odgovornost njenih sestavnih delov, interesno združevanje pa mora potekati le na podlagi ekonomskih interesov.

V razpravi so delegati odpirali nekatera vprašanja prekratkega roka izvajanja poslovnih organiziranosti, o možnosti še naknadnega spreminjanja Zakona o podjetjih pa o interesnem združevanju in skupnih dejavnostih, ob koncu pa so sprejeli pobudo za organiziranje SOZD Iskra in OZD v njeni sestavi v skladu z zakonom o podjetjih.

Najpomembnejši cilj: ponovno izvoz

Na seji delavskega sveta so se delegati seznanili tudi z letnim programom SOZD Iskra za letošnje leto, ki ga je podal član PO SOZD Iskra Vito Osojnik. Najpomembnejši cilj je izvoz (366 milijonov dolarjev, od tega 261 milijonov dolarjev na konvertibilno tržišče), ki bo tudi v letošnjem letu omogočal, glede na zapiranje domačega trga, dinamično rast proizvodnje in ustrezno zasedenost proizvodnih kapacitet. Na področju izvoza mora biti zagotovljeno doseženo razmerje izvoz — uvoz, povečanje gotovinskega priliva iz izvoza, vključevanje namenske proizvodnje v izvoz itd. Tudi gospodarjenje s sredstvi postaja v predvidenem tržnem gospodarstvu eno od ključnih področij uspešnega prilagajanja. Zato je potrebno zagotoviti petdesetodstotno realno rast akumulacije, zmanjšanje izgub iz leta 1988 za tretjino, pa doseči koeficient obračanja sredstev več kot za dva itd. Investicijska dejavnost bo tudi letos usmerjena predvsem v podporo izvozna orientiranost Iskrinih tovarn, kadrovska dejavnost pa v omejevanje zaposlovanja brez strokovne izobrazbe in dvig izobrazbene strukture v Iskri. Po tem ko so delegati delavskega sveta sprejeli letni program za letošnje leto za uresničevanje ciljev in obveznosti iz srednjeročnega plana SOZD Iskra za srednjeročno obdobje 1986 — 1990, so potrdili tudi Poročilo o poslovanju Iskre v lanskem letu in njegove zaključke. Rezultati poslovanja v letu 1988, ki smo jih dosegli na področju izvoza in kadrov, zahtevajo, da z vso odgovornostjo nadaljujemo z izvajanjem v Letnem programu 1989 sprejetih šest ključnih usmeritev. Zaostreni odnosi pri gospodarjenju s sredstvi pa zaradi svojih srednjeročnih negativnih trendov postavljajo pred ISKRO v letu 1989

še posebno odgovorne naloge, ki naj prispevajo k zaustavitvi teh trendov.

Sprejeli predlog za uspešne diplomske in magistrske naloge

Iskra letos že šestič podeljuje nagrade za najuspešnejše diplomske in magistrske naloge, katerih namen je spodbujanje povezovanja študentov SOZD in seznanjanja z njihovim bodočim delom in omogočiti študentom stik z raziskovalnim delom. Za letošnje leto je kandidiralo kar 41 kandidatov, ki jih je komisija za nagrajevanje uspešnih diplomskih in magistrskih nalog obravnavala in ob upoštevanju ocen, ki so jih podali za vsako nalogo posebej izbrani ocenjevalci in so ocenjevalci tematskih področij, je izbrala deset nalog, ki jih je delavski svet potrdil. Sprejel pa je tudi sklep, da se višina nagrade oblikuje glede na višino OD V SOZD Iskra v zadnjem trimesečju pred podelitvijo nagrade.

V nadaljevanju je delavski svet sprejel dva pogojna sklepa o odobritvi nevračljivih sredstev za naloge iz leta 1988, kot jih je že tekom leta odobril Odbor za razvojni program in raziskovalno dejavnost in o odobritvi nevračljivih sredstev za pokrivanje fiksnih in operativnih stroškov Iskra Santa Clare za leto 1988 in za zaprtje tega centra v ZDA. Potrdili so tudi sklep, da je osnova za izračun prejemkov iz sklada skupne porabe povprečni čisti osebni dohodek na delavca v Sloveniji po podatkih Zavoda SRS, ki ga štirikrat letno objavlja podpisniki Družbenega dogovora o dohodku v SRS. Sprejeli so tudi izjavo, da v zvezi s pogodbo o ustanovitvi skupnega podjetja med Iskro in Siemensom, ki obvezuje Iskro, da se nobena organizacija v sestavi SOZD Iskra, razen novoustanovljenega podjetja SITEL, ne bo ukvarjala s področjem javnih komutacijskih telefonskih naprav. Ob koncu seje pa so na predlog KOS SOZD Iskra imenovali Miloša Pavlico za glavnega urednika glasila Iskra.

VZ

Aktivnosti za organiziranje sestavljenega podjetja:

1. Priprava predloga organiziranosti skupnih dejavnosti oziroma poslov skupnega pomena (strokovne podlage). V okvir tega predloga spada jasna vsebinska opredelitev skupnih dejavnosti, pooblastil in odgovornosti, potreb po združevanju sredstev in načinov upravljanja. Vsebinska razprava se organizira po obstoječih in predvidenih podjetjih.
Nosilec: Poslovodni odbor + člani PO SOZD
Rok: 1. 5. 1989.
2. Priprava osnutka SaS o združevanju v sestavljeno podjetje.
Nosilec: Poslovodni odbor SOZD
Rok 15. 6. 1989.
3. Določitev osnutka SaS o združevanju v sestavljeno podjetje.
Nosilec: delavski svet SOZD
Rok: 15. 7. 1989.
4. Javna obravnava osnutka SaS po podjetjih
Nosilec: sindikat po novo organiziranih podjetjih v skladu z določili statuten podjetij
Rok: 15. 7. — 31. 8. 1989.
5. Usklajevanje pripomb podjetij
Nosilec: Poslovodni odbor SOZD + eventualno delovne skupine
Rok: 1. 10. 1989.
6. Določitev predloga SaS
Nosilec: Delavski svet SOZD v dopolnjeni sestavi
Rok: 1. 11. 1989.
7. Sprejemanje SaS po podjetjih
Nosilci: delavski sveti podjetij
Rok: 1. 12. 1989.
8. Volitve delegatov delavskega sveta sestavljenega podjetja
Razpis: delavski svet SOZD
Rok: 1. 11. 1989.
Izvedba: volilna komisija SOZD in volilnih enot podjetij
Rok: 20. 12. 1989.
9. Konstitutivna seja delavskega sveta sestavljenega podjetja; imenovanje v. d. poslovodnega organa sestavljenega podjetja
Nosilec: delavski svet SOZD
Rok: 22. 12. 1989.
10. Registracija sestavljenega podjetja Iskra
Rok: 31. 12. 1989.

Avtorji diplomskih in magistrskih nalog, ki bodo po sklepu delavskega sveta prejeli nagrade:

Priimek in ime	stopnja in smer	DO	Naslov naloge
Cankar Slavko	mag. kem. tehnol.	Videomatika	Regeneracija izrabljenega amonijakloridnega jedkila v proizvodnji tiskanih vezij
Ličen Dušan	mag. strojništva	Avtoelektrika	Statistična in dinamična analiza trdnosti ohišja avtomobilskega zaganjača
Škerlavaj Andrej	mag. fizikal. znan.	Elektrooptika	Izboljšanje optičnih lastnosti reaktivno napršenih TiN slojev
Zlebir Silvo	mag. elektrotehn.	Kibernetika	Integrirani Hallov senzor
Čuk Aleš	dipl. ing. stroj.	Videomatika	Odzivne lastnosti košarice zvočnika
Klemenčič Aleksander	dipl. ing. arhitekt.	El. orodja	Oblikovanje vrtnika kot izhodiščen predlog celovite podobe podjetja
Lapanja Andrej	dipl. organiz. dela	Kibernetika	Izpopolnjevanje strokovne izobrazbe IPO in delav. s posebnimi pooblastili v DO Iskra Kibernetika
Noč Saša	dipl. ing. elektrotehn.	Kibernetika	Trifazni sinusni referenčni vir
Žagar Andrej	dipl. ing. elektrot.	Kibernetika	Analiza in sinteza multiprocesorske mreže
Gorjanc Anton	ing. elektrotehnike	Delta, Lj.	Priključitev inteligentne vtične enote na VSB vodilo

Rezultati poslovanja v letu 1988

Za nami je neugodno poslovno leto, kjer se lahko pohvalimo le z izvozom. Gospodarski položaj Iskre je zdrsnil v letu 1988 tako nizko, da se je potrebno z vso resnostjo pripraviti na sanacijo. Pri tem pa velja, kot je dejal predsednik ZIS A. Markovič za Jugoslavijo, da je Iskra možno sanirati le v dinamičnem procesu in nikakor ne statično, s poenostavljenim ukinjanjem posameznih tehnološko zahtevnejših delov procesa.

Leto 1988 se je pričelo z velikimi administrativnimi ukrepi v oktobru 1987. Nadaljevalo se je z majskimi ukrepi, ki so vsaj delno pomenili večji odmik od »dogovorne« ekonomije in končalo praktično v administrativnem vakuumu in znatno globlje na stagflacijski spirali jugoslovanskega gospodarskega trenutka. Inflacija, merjena 1. 12. 1988/1. 12. 1987, je dosegla indeks 301,5%, tako imenovana ciljna inflacija (december/januar 1988), ki naj bi bila po napovedi vlade 95%, je ob koncu leta v resnici dosegla že 249,1% porast. K temu je potrebno na jugoslovanski ravni dodati še realni padec proizvodnje, naložb, osebnih dohodkov, sredstev podjetij itd. in zato ne preseneča dejstvo, da je država že drugo leto zapored kot sistem v izgubi (bruto akumulacija — 1.200 mrd din). To pa seveda vse močno vpliva na obseg sredstev za financiranje reprodukcije, hkrati pa povzroča visoko nelikvidnost. Del teh težav se je seveda odrazil tudi na Iskrinih rezultatih.

V letu 1988 smo v Iskri ustvarili s prodajo na domačem in tujih trgih za 2.884,2 mrd din celotnega prihodka. Od tega smo 35,1% eksterne prodaje izžrili na tujih trgih, kar je znatno pove-

čanje v primerjavi s letom 1987, ko je ta delež dosegel le 29,7%. Za leto 1988 lahko trdimo, da je bilo uspešno torej predvsem pri izvozu, ki je znašal za 309,4 mio \$ in od tega 235,5 mio \$ na konvertibilno področje. Tak izvoz je bil za 3% realno višji kot v preteklem letu. Še posebno pa je razveseljevala 6% — na realna rast izvoza na razvite industrijske trge.

Prodaja na domačem trgu ni dosegla realne rasti, saj je njen indeks porasta dosegel le vrednost 269,1%, kar pa je znatno manj kot inflacija. Prodaja izven Iskre je dosegla vrednost 1.201,4 mrd din.

Visok realni padec domače prodaje ni bilo mogoče v celoti nadomestiti z izvozom tako, da je Iskrina proizvodnja, merjena z metodologijo Zavoda za statistiko, padla za nekaj več kot 4%.

Za potrebe proizvodnje smo uvozili kar za 176,8 mio \$ surovin in repromateriala. Pri tem pa se je tudi v letu 1988 nadaljevalo prestrukturiranje uvoza, oz. izvoza v smeri večjega deleža predvsem konvertibilnega področja. Tako je delež kooperacij v konvertibilnem izvozu porasel iz 45,9% v letu 1987 na 50,7% v letu 1988. Visok

izvoz je v letu 1988 znižal koeficient pokritja konvertibilnega izvoza z uvozom iz 163,5% v letu 1987 na 137,9%.

Nagla rast cen surovin pa tudi kapitala sta vplivala na počasnejšo rast dohodka, ki je v letu 1988 znašal 723,2 mrd din ali 25,2% celotnega prihodka. V delitvi dohodka so tudi v letu 1988 prednjačili bruto osebni dohodki, ki pa so se gibali v skladu z interventno zakonodajo. Za akumulacijo smo namenili znova manj in to le 1,7% celotnega prihodka v primerjavi z 2% v preteklem letu. Izgube, ki so dosegle 89,5 mrd din, imajo v celotnem prihodu tako že 3,1% delež. Rezultat je pozitiven le, če akumulacijo in izgube saldramo z amortizacijo pa še tako dobljen rezultat je nadvse skromen, saj doseže bruto akumulacija v celotnem prihodu v letu 1988 le 0,8% v primerjavi z 1,7% v letu 1987. Dohodkovni uspeh poslovnega procesa je torej v letu 1988 prepolovljen in to predvsem kot posledica visokih izgub v nekaterih »kriznih žariščih«.

Postopno prehajanje na tržno gospodarstvo zahteva racionalno gospodarjenje s sredstvi in selekcijo proizvodnih programov, ki bodo zagotavljali tržno zanimive blagovne fondse. Zaostrenost likvidnosti nas je v letu 1988 prisilila, da smo skušali denar za proizvodnjo obrniti čimbolje. Uspešno nam je, da so zaloge kljub nominalni rasti realno vendarle padle za 12,5%. Zato je bilo potrebno nekoliko manj angažiranih poslovnih sredstev tako, da se je obračun celotnih sredstev iz 1,7 v letu 1987 dvignilo na 1,9 v letu 1988. To je nekoliko tudi omililo padec rentabilnosti celotnega Iskrinega poslovnega procesa iz 2,9% v letu 1987 na 1,6% v letu 1988.

Relativno realna cena kapitala, ki smo ji bili priča v letu 1988, je z vso resnostjo znova opozorila na neustrezno strukturo virov, s katerimi razpolagamo. Tako je delež celotnih obresti, to je revalorizacijskih in iz dohodka, v poprečno uporabljenih poslovnih sredstvih narasel kar na 55,8% v primerjavi s 26,9% v letu 1987. Ne najbolj domišljen obračunski sistem onemogoča v celoti vkalkulirati stroške kapitala v ceno izdelka. Izvenbilančni saldo tečajnih razlik in revalorizacijskih obresti predstavlja ogromen odliv lastnih sredstev in ni tekoče nadomeščen s prilivi od prodaje proizvodov. Tako se je sicer dogodilo, da smo povečali lastni delež sredstev v pasivi, oz. trajni delež virov, od 22,1% v letu 1987 na 23,8% v letu 1988, vendar se je pri tem lastni poslovni sklad zmanjšal od 7,4% na vsega 2,9%. Ob tem pa je revalorizacijski del porasel od 13,8% v letu 1987 na 20,4% v letu 1988.

Najbolj so seveda prizadeti za neustrezno strukturo virov tisti deli Iskre, ki so že sicer v izgubi kot n.pr. Telematika in ji je v pasivi ostalo le še 0,9% lastnih poslovnih sredstev. Ker je opremljenost z viri po posameznih DO Iskre dokaj različna, nam primerjava med njimi omogoča oceno strukture virov, dosegaajo bruto rentabilnost večjo od 12%, tiste med 30% in 35% trajnih virov pa še vedno 9% rentabilnost. S padcem trajnih virov pod 30% se rentabilnost naglo slabša. Iz tega izhaja, da bi bilo nujno, da v letu 1989 sprejmemo v Iskri program kapitalizacije, pri tem pa moramo za to akcijo pridobiti tudi podporo širše skupnosti. Pri tem mora biti podpora družbeno-politične skupnosti usmerjena predvsem v sistemske rešitve, ker se s sedanjim obračunskim sistemom vendarle preliva poslovni sklad v revalorizacijski del poslovnega sklada. Do tega prihaja, ker revalorizacijske obresti, ki nastopajo v revalorizacijski bilanci, plačujemo v gotovini namesto, da bi jih pripiso-

vali glavnici. Posledica tega so pretirano likvidne banke in nelikvidno gospodarstvo. Ostale možnosti za kapitalizacijo delovnih organizacij so v zmanjšanju investicij in vlaganju teh sredstev v obratna sredstva ter vse oblike delnic, obveznic in drugih vrednostnih papirjev, ki jih omogoča nova zakonodaja.

Poseben problem so tudi tako imenovana »krizna žarišča« v Iskrinem poslovnem procesu, kjer se že nekaj let zapored javljajo visoke izgube. Če v poslovnih rezultatih Iskre ne upoštevamo n.pr. Telematike, Mikroelektronike in Avtomatike, ugotavljamo, da smo dosegli celo zelo dobre rezultate. Iz tega se poraja lahko tudi poenostavljeno sklepanje, na katerih bazira današnja elektronika v svetu in da dober del izgub pri nas, poleg subjektivnih slabosti, nastaja tudi objektivno, zaradi nerazvitosti domačega jugoslovanskega trga in velikega padca konjunktura. Poizkusi ukinjanja posameznih segmentov Iskrinega poslovnega procesa pa kažejo tudi na visoko, predvsem finančno, medsebojno povezanost organizacij znotraj SOZD. Ker nam v celoti primanjkuje dovolj lastnih virov za uspešno poslovanje v tržnih razmerah, bi vsako ukinjanje posameznih DO močno prizadelo tudi ostale članice Iskre in jim povzročilo resne motnje v poslovanju. Tudi za Iskra velja v celoti ugotovitev, ki jo je predsednik ZIS A. Markovič izrekel o reševanju jugoslovanskih gospodarskih problemov, ko je dejal, da je statično gledano položaj brezizhoden, da pa je rešitev vendarle možna v dinamičnem procesu. Zato je nujno, da saniramo »krizna žarišča« z večjo poslovno agresivnostjo, pri čemer pa moramo dati podudarek tehnologiji, organiziranosti procesa in predvsem trgu. Posledice takega programa so potrebna finančna sredstva in ne obratno, kot smo pogosto počeli v preteklosti, ko smo izkušnje poskusili sanirati predvsem s finančnimi injekcijami. To se skoraj praviloma v preteklosti ni obneslo.

Glede na dosežene rezultate je potrebno oceniti tudi ali smo uspeli pri realizaciji »šestih« ključnih nalog razvoja v letu 1988.

V letu 1988 v celotnem gospodarstvu Slovenije nismo uspeli doseči bistvenih premikov k pozitivnim gospodarskim rezultatom in prav tako v Iskri kot enem izmed delov tega gospodarskega sistema. Vsekakor pa doseženi poslovni rezultati Iskre v letu 1988 niso le posledica splošnih gospodarskih razmer, temveč so plod prizadevanj za uresničevanje šestih strateških nalog, kjer smo dosegli naslednje rezultate:

- 3% realno rast izvoza, od tega na razvite trge 6%
 - 2,2% padec zaposlenosti
 - porast koeficienta obračanja sredstev iz 1,72 na 1,93
 - 13% realni padec zalog.
- Ostala pa je odprta še vrsta problemov, ki jih bo potrebno, poleg sprejetih 6. ključnih nalog iz Letnega programa 1989, reševati v naslednjem obdobju in se nanašajo na:
- odločno sanacijo generatorjev izgub,
 - definiranje mesta mikroelektronskih tehnologij v Iskri in razrešitev problema DO Mikroelektronika,
 - izboljšanje strukture virov kapitala
 - selekcijo programov

in izvedbo nove poslovne organiziranosti Iskre, ki naj bi se z večjo tržno usmerjenostjo vključevala v pogoje realne ekonomije nadaljnjega jugoslovanskega razvoja.

Janko Šavli

Kolegij glavnih direktorjev Iskrinih DO Priprave na Evropo 92

Ko je predsednik PO SOZD Iskra Franc Šifkovič v uvodu spregovoril na rednem mesečnem kolegiju glavnih direktorjev naših delovnih organizacij, je med drugim dejal, da postaja Iskra čedalje bolj elektromehanično namesto elektronsko podjetje, kar priča, da se naša proizvodnja premalo vključuje in izdeluje moderno, sodobno elektronsko in informacijsko usmeritev, temelječo na mikroelektroniki in novih komponentah, kar vsekakor kaže na splošno zaostajanje naše dežele na vseh segmentih moderno razvijajočega se, zlasti zahodnega sveta. To opozorilo je pomembno kljub njegovi ugotovitvi, da so bili lanskoletni kazalci poslovanja Iskre v celoti zadovoljivi, čeprav podobnega ne moremo reči za finančne rezultate. Posebej je še poudaril uspešen izvoz in kardrovska politiko, opozoril pa je, da imamo dve delovni organizaciji z izgubo: Telematiko in Mikroelektroniko. Šifkovič je v nadaljevanju govoril tudi o reorganizaciji Iskre in njenemu prilagajanju novemu zakonu o podjetjih, kjer je še posebej poudaril na novo organiziranost Telematike kot združenega podjetja, ki je bila sprejeta z referendumom in Kibernetiko, ki se je odločila za enovito podjetje. Telematiki podobno pot bo ubrala DO Elementi, medtem ko je nova organiziranost Avtomatike še odprta, za preostalih 14 enovitih delovnih organizacij v Iskri pa nova podjetniška organiziranost ne bo predstavljala večjih težav ali preprek.

O poslovanju SOZD Iskra v lanskem letu je na kratko poročal član PO Vito Osojnik, ki je poudaril, da je proizvodnja v Iskri kljub vsem znanim težavam v glavnem potekala nemoteno, izvoz smo povečali za 3%, na konvertibilno območje celo za 6%, za 13% smo zmanjšali zaloge, prav tako pa smo zmanjšali tudi zadolženost in število zaposlenih, kar so vsekakor pozitivni dosežki lanskega leta. Manj pa smo lahko zadovoljni z izredno

visokimi izdatki za obresti, tečajne razlike, še vedno prevelike zaloge in že omenjene izgube. Glede letošnjega programa SOZD je dejal, da je utemeljen in dodelan, posebej pa je še omenil predloženi amandma k letnemu programu, ki naj bi omogočil v letošnjem letu financiranje manjših objektov, ki ne zahtevajo večjih sredstev, hkrati pa zagotavljajo nadpovprečne učinke.

Jože Godec je poročal o poslovni organiziranosti Iskre po novem in poudaril, da naj bi do 30. junija letos zaključili proces preoblikovanja DO Iskre v podjetja, kar je seveda potrebno sprejeti z referendumi. S prvim majem pa naj bi začeli v vsej Iskri s vsebinsko razpravo o novi organiziranosti SOZD.

O predlogih za razrešitev problematike DO Mikroelektronika pa je podrobneje govoril Bruno Štiglic.

Janez Vipotnik je ob koncu kolegija najprej seznanil navzoče z rezultati Iskrinega izvoza v prvem trimesečju letos, ki je znašal 67 in pol milijonov dolarjev, od tega kar dobrih 55 milijonov na konvertibilno območje, kar pomeni 10% več kot ob enakem času lani. V celoti pa je bil letošnji izvoz v prvem trimesečju za 8% višji od istega obdobja lani.

Posebno pozornost je Vipotnik posvetil še Evropi 92, kajti v Iskri se v polnosti zavedamo, da je skrajni čas začeti z intenzivnimi pripravami in vključevanjem v Evropo 92. V ta namen je že bila ustanovljena posebna skupina, ki jo vodi Franc Vreček, ki naj bi pripravila predloge, da bi Iskri omogočili vstop v Evropo '92. Dejstvo je namreč, da je Iskra zelo odvisna prav od te Evrope, saj smo na primer, v petih minulih letih kar podvojili izvoz prav na območje bodoče Evrope 92, tja gre 50% celotnega Iskrinega izvoza, 60% našega uvoza pa je prav tako s tega območja. V to delo in priprave se morajo seveda tudi zelo intenzivno in aktivno vključiti tudi vse naše delovne organizacije ter v tem smislu pripraviti nove izdelke, ki bodo tehnološko in kvalitativno ustrezali bodoči Evropi, posvetiti je treba vse sile trženju na tem območju in v tem smislu bo potreben kompleten projekt vključevanja v Evropo '92 pripraviti čim prej, pri čemer je treba omogočiti tej skupini, da opravi svoje delo do konca maja.

Ob koncu je Franc Šifkovič obvestil navzoče, da bodo podpisali pogodbo o skupnem vlaganju med nemškim Siemensom in našo Telematiko 4. maja letos, kar se da slovesno v Ljubljani v Iskrini stolnici, kar bo vsekakor pomemben dogodek glede vključevanja Iskre v mednarodne sodobne gospodarske in tehnološke tokove.

D. Ž.

Iskra zaščitila obliko svojih novih izdelkov

Telefonsko govorilnico in novi telefonski aparat, ki sta požela nagradi na hannovrski razstavi, so zaščitili na najbolj zanimivih trgih

Iskra je na nekaterih svetovnih trgih že zaščitila pravice industrijske in intelektualne lastnine v zvezi z telefonsko govorilnico JATENA in telefonskim aparatom eta 900. Oba izdelka sta dobila priznanje za posebno uspešno oblikovanje na nedavni hannovrski razstavi industrijskega oblikovanja. Njuno zunanjo podobo je ustvaril magister Davorin Savnik, oblikovalec znanih telefonskih aparatov iz družine eta 80, ki so jih konkurenti po svetu množično posnemali, ker jih Iskra ni ustrezno pravno zaščitila.

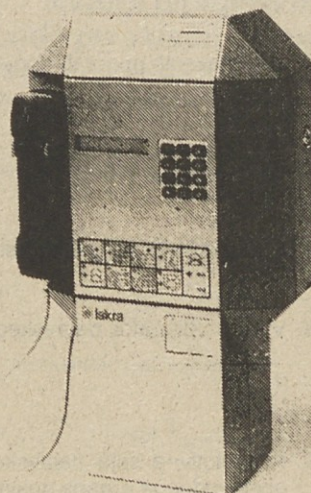
»Izkušnja z družino telefonov eta 80 nas je izučila, tako da smo zdaj oba izdelka že zaščitili na najbolj zanimivih trgih. Proizvajalka, DO Iskra Telematika, se je na podlagi svojih strateških tržnih interesov odločila, da bo uveljavila zaščito industrijske lastnine za telefonsko govorilnico JATENA na trgih ZRN, Italije, Velike Britanije, ZDA in Japonske. Telefonski aparat eta 900 pa je zaščitila na trgih Francije, Italije, Velike Britanije, Belgije, ZDA, Japonske, Saudske Arabije, Kuvajta, ZRN, Španije, Sovjetske zveze, Zimbabveja, Turčije in Egipta,« je povedal Brane Gruban, ki v sozdu Iskra skrbi za stike z javnostjo.

V vsaki od teh držav so za prijavo lastninskih pravic, ki bodo trajale deset let, oddali okoli pet milijonov dinarjev v devizah. Na jugoslovanskem trgu sta oba nagrajena izdelka že na prodaj, v tujini pa ju bo treba še tržno in tehnično preveriti.

Seveda je naivno pričakovati, da bo zaščita pravic industrijske in intelektualne lastnine na nekaterih za Iskra najbolj pomembnih tujih trgih povsem odvrnila Iskrine konkurente od kopiranja

nekaterih njenih uspešno oblikovanih izdelkov. V Iskri tako pravijo, da je njihova priložnost predvsem v tem, da te izdelke hitro ponudijo na trgu. Lastno sodobno industrijsko oblikovanje nudi poleg začetne prednosti na trgih tudi možnosti za uvrstitev izdelkov v srednje in višje censke razrede in tako zagotavlja donosnejši izvoz.

Miha Jenko

Telefonska govorilnica JATENA

Bodoče vodilne delavce moramo iskati med mladimi strokovnjaki

»Pripravnštvo je čas, ko mlad strokovnjak išče svojo strokovno in osebo identiteto, ko ima »pravico« do strokovnih zmožnosti, ko ima pravico in dolžnost, da aktivno sodeluje v osvajanju čim bolj raznovrstnih strokovnih in drugih znanj, na nas pa je, da bomo te možnosti s ciljem odkrivanja, motiviranja, usmerjanja, pripravljanja, razvijanja ljudi z visokimi intelektualnimi in ustvarjalnimi potenciali za najzahtevnejše delovne naloge čim bolj **ustrezno izkoristili**,« so zaključne misli v poročilu o izvajanju programov pri-

pravnštva v Iskri. Tej temi so namreč na torkovem področnem kolegiju za kadrovske in družbeno pravne zadeve namenili največ pozornosti. V Iskri dokaj sistematično skozi razgovore in vprašalnike na seminarjih »pripravnik v SOZD Iskra«, spremljajo zadovoljstvo pripravnikov z izvajanjem njihovega pripravnštva. In prav zadnja, decembrska skupina udeležencev na tem seminarju je bila izredno aktivna. Skoraj za vsako temo so postavljali zanimiva, konkretna pa tudi polemična vpraša-

nja. Največ pomislekov pa se je nanašalo na načelno vrednotenje znanja in pomena kadrov v Iskri pa tudi na razvojne in tržne perspektive Iskre. Očitno je bilo, da pripravnikom ni vseeno kam so prišli in da jih ne moremo motivirati samo z besedami. Omenjeni skupini pa so prvič posredovali tudi vprašalnik o samoanalizi bistvenih značilnosti strokovnega razvoja, ki so ga razvili v okviru projekta IKAR. Vprašalnik omogoča na dokaj subtilen način oceno posameznikovega sedanjega oziroma bodočega strokovnega razvoja. Medsebojno so primerjali 21 postavk, ki se nanašajo na strokovnost, samostojnost, koristnost pa pestrost dela, vodenje, varnost in ustvarjalnost. In rezultati? Kompleksna statistična analiza odgovorov je pokazala, da je za mlade izobražence najpomembnejša strokovnost, pestrost in samostojnost dela, dokaj pomembna je tudi

ustvarjalnost, manj koristnost in varnost, dosledno najmanj pomembna pa je želja po vodenju. Na torkovem srečanju so poudarili, da je zato potrebno reafirmirati funkcijo vodenja in že zgodaj usmerjati in usposabljanje mlade strokovnjake za bodoče vodilne delavce. Verjetno je odklanjanje želje po vodenju rezultat tudi napak v kadrovanju in funkcije vodilnih delavcev v preteklosti.

Na področnem kolegiju so tudi pregledali dnevni red naslednje seje delavskega sveta, kjer so se malo dlje zadržali pri problematiki Mikroelektronike, govorili so še o zadnjih pripravah na strokovno izpopolnjevanje o »Uveljavljanju zakona o podjetjih v Iskri«, ki bo od 6. do 7. aprila v Ribnem in se na kratko seznanili s predlogom za dopolnitev pravilnika o notranji arbitraži.

VZ

Nekaj zaključkov z decembrskega seminarja »Pripravnik v SOZD Iskra«:

— delež pripravnikov, ki menijo da se mentor in strokovne službe dovolj aktivno vključujejo v njihovo pripravnštvo je enak kot v prejšnji skupini (52%) in bistveno višji kot pri novembrski iz leta 1987 (33%), medtem ko je le 8, oz. 12% pripravnikov menilo, da se ne vključujejo dovolj. Menimo, da ob vsekakor spodbudnem trendu aktivnejšega dela mentorjev in strokovnih služb s pripravniki lahko kvaliteto dela in aktivnosti še povečamo.

— pripravniki sebe ocenjujejo za bolj aktivne v programu pripravnštva kot mentorje in strokovne službe (61%), vendar se je rahlo povečal delež tistih, ki menijo, da se le delno vključujejo v ta program (36% v zadnji skupini, 29% pa v majske), delež tistih ki menijo, da se ne vključujejo dovolj pa se bistveno ne razlikuje (2 — 4%) in je vsekakor nizek. Na vsak način je prisotna tendenca, da so pripravniki bolj kritični do mentorjev in strokovnih služb kot do sebe.

— delež pripravnikov, ki menijo, da imajo dovolj možnosti za izobraževanje in izpopolnjevanje v in izven delovne organizacije se konstantno izboljšuje (od 48 na 61%), samo eden od pripravnikov je odgovoril, da nima teh možnosti. Tudi v razgovoru so bili pripravniki dokaj zadovoljni z vsemi možnostmi izobraževanja v in izven Iskre. To štejemo za dokaj pomembno, ker lahko sklepamo, da se v Iskri krepi prepričanje o pomembnosti sprotnega izobraževanja in omogočanja strokovnega razvoja vsem, ki to želijo in predvsem tistim, ki so na začetku svoje poklicne poti.

— na vprašanje, ki kaže na celotno oceno zadovoljstva s pripravnštvom je 55 oz. 82% pripravnikov z njim bilo delno ali zelo zadovoljnih. Še največ je bilo med njimi pripravnikov Iskre Delte, Avtoelektrike in Mikroelektronike. Vzroke nezadovoljstva (12, oz. 18% pripravnikov) vidijo predvsem v:

a) razlogih, vezanih na delo mentorja in strokovnih služb (strokovno ali osebnostno neustrezen mentor, prepuščenost samemu sebi...)

b) nestimulativnih osebnih dohodkih

c) neustrezna organiziranost dela (premalo strokovno delo, neustrezni delovni pogoji, nefleksibilen delovni čas).

Pripravniki so predlagali za izboljšanje pripravnštva:

a) bolj strokovno in tudi pripravniku prilagojeni programi pripravnštva

b) več konkretnega dela

c) izdelava stimulatивnejšega nagrajevanja pripravnikov (in mentorjev).

— pri ocenjevanju zadovoljstva s seminarjem pripravnikov v SOZD Iskra je bilo 90% pripravnikov z njim delno ali zelo zadovoljnih. Ti deleži se glede na prejšnje seminarje ne razlikujejo pomembno.

Kot glavne razloge nezadovoljstva navajajo prenatrpanost, abstraktnost in monotonost seminarja. Za izboljšanje pa predlagajo več odmorov med različnimi temami, literaturo že pred pričetkom seminarja, drugačen način posredovanja znanja (okrogle mize, delo po skupinah, več uporabe AV pripomočkov), več časa za diskusijo...

Iskra Orodja, p. o. Industrija orodij, naprav in specialnih strojev, Ljubljana, Stegne 15

Delavski svet Iskra Orodja na podlagi 41. člena statuta razpisuje prosta dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi:

direktor komercialnega področja

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- da imajo visokošolsko izobrazbo ekonomske ali strojne smeri
- 5 let delovnih izkušenj s področja vodenja komercialnih zadev
- da aktivno obvladajo nemški jezik

Pri izbiri bomo upoštevali tudi celovitost kandidatovih strokovnih znanj in osebnostnih lastnosti po Družbenem dogovoru o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike na območju ljubljanskih občin. Delavec bo izbran za 4 letni mandat.

Prijave z opisom dosedanjega dela in dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 10 dneh po objavi na gornji naslov z oznako »ZA RAZPISNO KOMISIJO«.

O izbiri bomo kandidate obvestili najpozneje v 15 dneh po sprejemu sklepa o izbiri.

Komisija za delovna razmerja Iskra Orodja oglašja prosta dela in naloge:

vodje oddelka konstrukcije orodij

Pogoji:

visokošolska izobrazba strojne smeri

4 leta delovnih izkušenj s področja konstruiranja orodij zaželeno znanje tujega jezika

poskusno delo 90 dni

samostojnega projektanta — razvijalca orodij

Pogoji:

visokošolska izobrazba strojne smeri

3 leta delovnih izkušenj s področja konstruiranja orodij

poskusno delo 90 dni

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in opisom dosedanjega dela naj kandidati pošljejo v 10 dneh po objavi v kadrovske službe na gornji naslov. Kandidate bomo o izbiri obvestili najpozneje v 15 dneh po sprejemu sklepa o izbiri.

Seja časopisnega sveta glasila Iskra

Še bolj krepiti iskraški duh in pripadnost

Naše glasilo je v dosedanjem delu skušalo uravnovežiti sklope objektivne informiranosti, strokovnosti in do neke mere tudi kritičnosti, predvsem pa mu je uspelo, skozi poljudno in družinsko obarvane informacije, obdržati integrativno funkcijo tiska. In tudi v bodoče, ko bo ta tradicionalna navezanost Iskrašev na Iskro nekako potisnjena v ozadje, predvsem zaradi vseh teh (nujnih) podjetniških posegov in tržnega obnašanja, bo naš časopis skušal preseči čisto ekonomske interese v Iskrinem kompleksu, odigrati neko bolj »neposlovno« vlogo in skozi informacijsko moč krepiti skupni Iskrin duh in pripadnost.

To naj bi bila sklepna misel s seje časopisnega sveta našega glasila, katerega člani so se najprej z enominutnim molkom poklonili glavnemu uredniku Pavletu Gantarju. V nadaljevanju je odgovorni urednik glasila Dušan Željeznov seznanil prisotne z delom časopisa v preteklem letu, kjer je dokaj natančno in številčno pregledal članke in prispevke po posameznih delovnih organizacijah, različne poljudne informacije in še posebej opozoril na določene tematske sklope in priloge, ki smo jih objavili v lanskem letu, kot so članki s področja raziskovalno-razvojne dejavnosti, o ustavnih spremembah, prispevki, ki so zadevali različne probleme in novosti z našega področja v svetovnem okviru. Pri tem ne gre zanemariti številnih informacij, posvečenih zanimivostim doma in po svetu in sežeta mnenja in poročanja o Iskri v slovenskem in jugoslovanskem tisku. Zelo velik poudarek smo v lanskem letu namenili tudi varstvu okolja in problematiki PCB, kot posebne priloge pa smo obdelali naslednje priloge: Poreška pomlad, Iz takšnih Isker raste novo življenje, obisk Gorbačova v Iskri, dalje podrobna predstavitev Kidričevih nagradencev, akcijske konference zveze komunistov SOZD Iskra, srečanja sindikalistov Iskre, še posebej pa je potrebno poudariti štiri strani, posvečene 17. let delovanja Iskre pod naslovom »Kje smo in kam gremo«. Več člankov je bilo namenjenih športu, kulturi, poslovodni šoli, informativnim sistemom in nenazadnje tudi sejmom doma

in po svetu, o katerih smo v lanskem letu poročali dokaj obširno in podrobno.

Dušan Željeznov je v nadaljevanju poudaril: »Vrsta delovnih organizacij profesionalno in sistematično ni bila pokrita, kar vsekakor ni dobro, zlasti pa bo ta problem nastal v letošnjem letu, ko bo v Iskri spričo novega zakona o podjetjih nastalo kakih 40 podjetij. Treba bo vsekakor organizacijsko in še kako drugače letos urediti tako, da bi bila prisotnost Iskrinih podjetij v posameznih številkah čim številnejša in s tem tudi medsebojna obveščenost, na drugi strani pa bo potrebno, kot je bilo že večkrat povedano, organizirati ne samo dopisniške mreže, o kateri govorimo že vrsto

let, temveč zlasti pridobiti posamezne vodilne in strokovne delavce v Iskri, ki naj bi s svojim pisanjem in prispevki poživili in obogatili vsebino našega glasila.«

V razpravi so člani časopisnega sveta odpirali nekatera vprašanja o varovanju poslovne tajnosti in celovitem informiranju bralcev, o dilemi kritičnosti časopisa in njegovi strokovnosti, kjer se nekatere poslovske strukture še vedno premalo zavedajo pomena in moči tiska, zato bi v bodoče prav področje stroke skušali predstavljati skozi organizirane okrogle mize, katerih problematiko bi nato posredovali našim bralcem. Največ besed pa so v razpravi namenili integrativni funkciji našega časopisa, kjer so

Podrobnejši pregled član-
kov in prispevkov, razvršče-
nih, tako po delovnih organi-
zacijah, kot po vsebini pa
nam kaže naslednjo podobo:
iz SOZD je bilo objavljenih 90
prispevkov, Avtoelektrike 72,
Iskre Commerce 32, Avtoma-
tike 36, Delte 12, Elektromo-
torjev 21, Telematike 24, Ser-
visa 11, Mikroelektronike 4,
Elementov 30, Kibernetike
33, Zmaja 5, Invest servisa
11, ZORIN 7, Kondenzatorjev
16, ERO 8, Rotomatike 6, An-
ten 3, Elektrozvez 5, CEO 1,
Videomatike 1, Horjula 2 in
Elektroakustike 1. Iz gornje-
ga je razvidno, da smo prak-
tično objavljali prispevke iz
vseh naših delovnih organi-
zacij, razen našega Solskega
centra iz Kranja.

poudarjali predvsem človeško plat povezave in da mora glasilo odigrati svojo vlogo v sami prenovi Iskre s krepitvijo skupnih Iskrinih niti in pripadnosti Iskri. Še vedno se premalo zavedamo, kakšno učinkovito orodje je lahko tisk, zato bi ga morali v prihodnosti izrabljati prav za to, ob današnjih dogajanjih še kako pomembno, združevalno funkcijo v celotni Iskri.

Ob koncu seje so se člani časopisnega sveta strinjali s predlogom Koordinacijskega sveta Iskrinega sindikata o imenovanju Miloša Pavlice za glavnega urednika glasila, ki ga bodo posredovali delavske-
mu svetu SOZD Iskra.

V. Ž.

foto: L. D.

Posebno pozornost velja posvetiti še podlistku, ki je bil objavljen štiridesetkrat, potopisi so šteli 20 prispevkov, šport 25, kotichek smo objavili šestnajstkrat. Andrej Novak je za nas posebej v lanskem letu narisal 40 karikatur, križanke pa smo objavili 38-krat v normalni obliki, trikrat pa velike dvostranske križanke za 1. maj, 4. julij in novo leto. Posebej je treba še opozoriti na številne razpise, obvestila, osmrtnice, zahvale, male oglase, anonse, ki so mnogo prispevali k specifični obveščenosti članov kolektiva Iskre.

V lanskem, 1988. letu smo skupaj izdali 45 števil našega glasila, izmed katerih je 21 števil izšlo na 16. straneh, 24 števil pa na 24. straneh, medtem ko smo enkrat izdali še posebno prilogo Predloga samoupravnega sporazuma o združevanju v SOZD Iskra na 16 straneh. Skupno smo lani natisnili 928 strani našega glasila v nakladi nekaj več kot milijon izvodov.

Izhodišča za oceno vplivov »Evrope 1992« na tržno politiko in strategijo Iskre

1. UVOD — ZNAČILNOSTI YU—EGS BLAGOVNE MENJAVE
2. ISKRA IN EGS — PRÉTOK, STRUKTURA, CILJI
3. ISKRA — STRATEGIJA
4. ZAKLJUČKI

1.

1.1. Obdobje 1980—1990 v menjavi blaga in storitev med YU in EGS karakterizirajo navidezno ugodni rezultati:

- povečan izvoz YU in EGS
- večje število blagovnih skupin
- suficit v blagovni menjavi
- Podrobnejša analiza, ki jo je opravil Inštitut za ekonomske raziskave iz Ljubljane (dr. Sočan) pa kaže na naslednje dejansko stanje:
- povečan izvoz, zlasti v prvem delu tega obdobja, je plod izvoza za vsako ceno; neselektivnega izvoza ne tradicionalnih in nekompetentnih izvoznikov
- usmerjenost našega izvoza je vse pogostejša v nedinamičnih segmente in nizke cenovne razrede; deloma v panoge, kjer v EGS opuščajajo lastno proizvodnjo (ekološko vprašljiva, nekonkurenčna zaradi novih tehnologij, ipd...)
- kljub suficitu YU—EGS, nastalemu predvsem z prealokacijo uvoza (več kupujemo iz SEV) je delež YU v uvozu EGS še vedno marginalen (1,2%), kar je enako kot pred 15 leti
- uvoz iz EGS je od l. 1970 do 1985 recimo padel od 47% celotnega uvoza na 30,3%!

1.2. Vse to na eni strani zbujajo lahko nekaterim optimizem (večji izvoz, večji suficit, različne blagovne skupine) ter navidez potrjuje zatiranje EGS, da v ničemer ne omejuje dostopa do svojih tržišč.

Toda že zgornje navedbe o negativnih rasežnostih blagovne menjave, kot tudi dejstvo, da je v pogojih globalizacije svetovne trgovine vse težje detektirati prikriti oblike protekcionizma, opravičeno vzbujajo zaskrbljenost za perspektive našega sodelovanja z EGS, sicer usmerjanega z znanim trgovinskim sporazumom s povsem določeno shemo preferencialov.

1.3. Dodatno skrb nedvomno zbujajo tudi sistemsko spodbujanje (in s tem preusmerjanje) izvoza v SEV (tečaj CI \$). Tega karakterizira precej bolj zapeljiva struktura izvoza, ugodnejši (navidez) pogoji glede doseženih cen, ipd...

1.4. Toda — tako pri deželah SEV kot tudi pri sodelovanju z DVR so se pokazale znane razpoke:

- plačilna nesolventnost (Alžir, Irak, itd...)
- nezmožnost kreditiranja
- ofenzivnejša konkurenca, saj dobri politični odnosi nimajo za posledico konkretne gospodarske prednosti
- tehnološki (ne) izziv
- velik suficit (2 mrd. CI \$) pogubno vpliva na naša inflatorna gibanja
- »ugodne« cene rapidno padajo
- odpiranje SEV, sprostitev COCOM stopnjujejo konkurenco iz razvitih držav in s strategijo mostu med zahodno tehnologijo in SEV je objektivno manj računati, seveda pa (še) ni izključena
- brez tehnološkega »pusha«

1.5. Vse navedeno aktualizira TEMELJNO vprašanje, ki je posledica zgoraj navedenega — da so namreč nesmotno spodbujane usmeritve v dežele DVR in SEV objektivno doprinesle razvojnemu ugonabljanju jugoslovanskega gospodarstva, saj so ga ta okolja s tehnološkim časovnim zaostajanjem, dodatno prisilila v neinovativno, ležerno in oportunistično klimo. Zato je prav EVROPA 92 (oz. razviti svet) z razvojnega vidika strateško vprašanje; tako z vidika tega kaj se je tam zgodilo v tem obdobju (strahoten napredek znanosti in tehnike, vse krajši življenjski cikli, postindustrijska in revolucija informatike, globalizacija trgovine, razcvet podjetništva in storitvenega sektorja, itd...) kot z vidika makro ekonomskega prestrukturiranja YU gospodarstva, ne nazadnje pa je vprašanje npr. Evrope 1992 tudi povsem konkretno in rekli bi usodno vprašanje mikroekonomskih subjektov podjetij, ki imajo povsem opravičljive ambicije v deželah razvitega sveta.

1.6. Z namenom zaokrožiti te značilnosti odnosov YU-EGS v preteklem obdobju, se ni moč izogniti tudi dejstvu, da EVROPA 1992 terja reciprociteto, za kar sedanje YU gospodarstvo ni zrelo, razen v zelo ozkih selektivnih segmentih — nikakor pa

ne v celotnih panogah!

Torej vprašanje sodelovanja z EGS ni le vprašanje takšne ali drugačne politične volje ali pripravljenosti, ampak objektivno zmožnosti prestrukturiranja (kot se to dogaja v Španiji, Grčiji, na Portugalskem). Stega vidika čaka Jugoslavijo še ogromno dela na restavraciji celotnega sklopa temeljnih družbeno-ekonomskih vprašanj, sicer v odprti darvinistični konkurenci globalnih rasežnosti, smejo računati na uspeh le posamezni reprezentanti. Da bi smeli računati na posebej privilegiran položaj v obliki privilegiranega sporazuma YU-EGS tudi po l. 1992, je malo verjetno.

Vse to kaže, da mora Jugoslavija vztrajati na svoji vsestranski gospodarski prenovi (reformi), toda tudi razumeti, da je pogoj uspeha in sodelovanja določena stopnja KOMPATIBILNOSTI DRUŽBENO EKONOMSKIH SISTEMOV, kar je v preteklosti bila ena od blokad — že recimo naš lasten YU tehnološki razvoj ni bil skladen z družbeno ekonomskim sistemom, zato bodo nujne globoke, zlasti strukturne spremembe. Posebno mesto bo v tem potrebno dati znanju, ljudem, saj to prevladuje v konkurenčni bitki pred klasičnimi produkcijskimi faktorji (surovine, delo, energija, kapital, ipd...)

2.

2.1. Tabele, preglednice — gibanje izvoza, uvoza, struktura, Iskra v EGS

2.2. Iz pregleda je nedvoumna ugotovitev strateške in usodne pomembnosti tržišča EGS za Iskra (kar 46% izvoza in 60% uvoza ISKRE v l. 1988!). Zato mora Iskra:

(a) do projekta Evropa 1992 operativno izvesti svoje lastne podjetniške cilje ne glede na dinamiko razvoja odnosov na makroekonomski ali politični ravni

(b) izvajati ofenzivnejšo prilagoditev in preusmeritev tržišču EGS. Kvantitativni izraz ciljev politike trženja 50 RZ : 25 DVR : 25 SEV je potrebno pretehtati z vidika razvojnega in konkurenčnega usposobitve Iskre

(c) Evrope »1992« navkljub enotnosti in koherentnosti po l. 1992 ni mogoče obravnavati kot enovito, homogeno tvorbo, saj gre za abstrakten pojem! Iskra mora definirati celoten trženjski splet: PRODUKT, CENA, TRŽNA POT, TRŽNO KOMUNICIRANJE do povsem konkretnih tržnih segmentov in izgradnje novih.

(d) Z vidika razpoložljivih resursov je nujno zlasti:

- maksimirati že doseženo (sedanja baza kupcev ter partnerjev, zlasti npr. IBM, AEG, DANFOSS, BRAUN, SIEMENS, ELECTROLUX, ASEA, itd... omogoča najmanj 20% letno rast)
- optimizirati regionalno in produktno diverzifikacijo prejemnih poslov (TOP, SBA, SPP) po kriterijih stabilnosti, dolgoročnosti in donosnosti

- integrirati in koncentrirati določene resurse za utrditev trženja pod lastno blagovno znamko (celotno podoba), s prepoznavljivim ind. oblikovanjem in prek lastne mreže, saj majhni, razdrobljeni naključno pridobivani posli nimajo perspektive v pogojih globalnega trženja (terms of trade)

2.3. Iskri podjetniški cilji do uveljavitve na tržišču EGS 92 bi (lahko) bili:

- najmanj 10% letna rast izvoza v ES

- najmanj 50% izvozne strukture bi naj tvorili izdelki »mlajši« od 5 let

- izboljšati poslovno in izdelčno kakovost za najmanj 10% letno

- izboljšati strukturo sredstev zlasti s privabljanjem naložbenega in rizičnega kapitala, tujih direktnih naložb, obveznic, delnic, ipd..., tako v sami ZT mreži, kot Iskra YU (v %?)

- na načelih razvojne in ekonomske logike spodbujati zlasti tiste projekte, v katerih nastopa več Iskrinih DO, oz. podjetij (iz skupnih sredstev SOZD/ZP iz republiških in zveznih skladov za spodbujanje tehnološkega razvoja, iz bančnih virov) — s tem bi okrepili poleg avtonomnega razvoja na ravni korporacije, ki je v pogojih svetovnih tržišč brez alternative.

- povsem konkretni tržni deleži (ob enotni, globalni konsistentni cenovni politiki, kot jo bo terjala Evropa 1992) za posamezne nosilne programe ter načrti razvoj novih tržnih segmentov.

2.4. Odziv Iskre na Evropo 1992 je integralni del (ne pa izoliran) prenove Iskrine tržne naravnosti. Vplivi v letu 1992 se bodo manifestirali na več poslovnih funkcij in prvin ter zaradi takšne prepletenosti in interakcije terjali hkraten spopad na celi črti različnih dejavnosti:

- RAZVOJ IN PROGRAM

Usklajevanje sedanje izvozne strukture

z novimi (tehničnimi) zahtevami trga, z novo industrijsko standardizacijo, kjer bodo skrite temeljne protekcionistične ovire. Vključevanje v evropske projekte (EU-REKA, COST, ESPRIT) preko partnerstev.

- KAKOVOST

Brez alternative je popolna osvojitve pojmov in načel integralne kakovosti, ki preozko formulirano tehnično kakovost upravičeno razširja na (poslovno) celotno kakovost z vidika odjemalca.

- INFORAMTIKA

Danes najšibkejšje področje, tako z družbenega, kot z vidika Iskre same! Odzivnost in vpliv na to dejavnost bi morali zajeti izjemno širok spekter — od banalnega kodnega sistema in označevanja proizvodov, do celovite integrirane informacijske mreže na nivoju poslovnega sistema Iskre in družbe nasploh, pa vse do »brezpapirne« informacijske tehnologije (EDI = Electronics Data Interchange)

- KADRI, IZOBRAŽEVANJE

- TRŽENJE

Na navedenih načelih je potrebno opraviti maksimiranje, optimiranje in integriranje Iskrine trženjske funkcije. Lokomotiva ZT trženja mora postati lastna mreža, ki se s svojim domicilnim statusom lahko (mora) vključevati v program ES, ki posebej spodbuja manjša/srednja podjetja. V trženjski funkciji je potrebno integrirati podjetniško inovacijsko naravnost »majhno je boljše« s kritičnimi masami, potrebnimi za nastop na zunanjih tržiščih v pogojih globalne konkurence.

- FINANČNA FUNKCIJA

Zaradi izjemne kapitalne intenzivnosti, skromnih lastnih sredstev, bo določilnega pomena dostop do »svežih«, zlasti seveda tujih finančnih sredstev. Atomizacija teh sredstev bi pomenila slovo do projekta 1992.

2.5. Vplive Evrope 92 na trženjski splet je potrebno natančno oceniti (glej matriko v prilogi 1)

PROIZVOD

- struktura
- ustreznost zahtevam

- design
- kakovost
- tehnologija
- stopnja inovacijske sposobnosti
- vgrajeno znanje, kadri

CEŅA

- izostreni pogoji konkurence = nižje cene
- cena — vrednost
- lastna blagovna znamka

PROD. POT

- lastna mreža
- racionalizacija prod. poti
- informatika

TRŽNO KOMUNICIRANJE

- optimalna poraba sredstev
- lastna blag. znamka/cel. podoba
- 1% vložek v trženje (CP)

V primeru Evrope '92 pa zlasti še z vidika prednosti in slabosti, priložnosti in groženj:

- (+)
- sedanji YU-EGS sporazum
- tradicija
- cena del. sile (zlasti VS/VS)
- sedanji izvoz (150 mio \$
- itd...

- (—)
- neugodna naložbena klima
- slaba poslovna/izd. kakovost
- programsko zaostajanje
- neizrazita org. kultura
- motivacijski faktorji
- itd...

3.1. Iz analize YU-EGS menjave ter značilnosti Iskrinega nastopa v EGS, kot tudi iz razpoložljivih informacij o oblikovanju skupnega evropskega trga bomo morali za izpolnitev lastnih podjetniških ciljev zelo natančno opredeliti vse elemente strategije. Ugotovili smo, da gre za spopad širokih rasežnosti na številnih frontah, kar v pogojih zelo omejenih resursov nepreklicno terja selektivnost in izbor prioritete — skratka izbor realnih opcijskih možnosti!

3.2. Naštetimo lahko nekaj povsem

oprjemljivih elementov takšne (potrebne) podjetniške strategije:

RAZVOJ IN PROGRAM

- Za avtonomen, lasten razvoj je prepoznano (razen izjem), zato je nujno iskati tako partnerska zaveznika doma in zlasti seveda v tujini (razvojna in poslovna)
- da bi dosegli realnejšo ceno partnerstev in zaveznistev, moramo v razvoj vlagati 8% CP ali več!

TRŽENJE

- lastna blagovna znamka, lastna mreža, dizajn terjajo 1% vlaganje v trženje (po ocenah vlagamo v TK cca 2—3 mio šletno — v 10 letih nad 30 mio \$ neoptimalno uporabljenih)

- postati most za EGS za Daljni Vzhod (Japonska, zlasti Koreja), ki imajo nepremostljive ovire (kvote, carine, zaščitne antidumpinske ukrepe)

- sprostiti mrežo (odprtost tudi za neiskrino blago), v okviru Iskre pa formirati TRADING COMPANY
- odpiranje partnerjem tudi skromnega YU trga ali kjer je to še sploh mogoče tam kjer imamo komparativne prednosti (del DVR, SEV)

- uveljaviti globalno, selektivno trženje v niše namesto nesmotne diverzifikacije
- brez nepotrebne vzvišenosti iti tudi v razvoj oblik kot je CONTRACT manufacturing, torej oblik, ki nimajo visoke lastne dodane vrednosti, a kljub vsemu dolgoročno prinašajo posredne učinke, kratkoročno pa predah!

Priloga 2.2.

1 US\$ = 5210,76 din

	Iskra in EGS			
	1985	1986	1987	1988
IZVOZ (mio \$)	65,97	68,42	114,37	140,14
UVOZ (mio \$)	99,40	123,25	127,40	114,37
SKUPAJ:	165,37	191,67	241,77	254,51

Izvoz v EGS v l. 1988 predstavlja 45,3% celotnega izvoza SOZD Iskra in 60,3% uvoza. Skupaj je to kar polovica vseh zunanje-trgovinskih tokov Iskre! Polovico vsega izvoza Iskre v EGS v letih 1985—1988 tvorijo naslednje blagovne skupine: kompresorski motorji, sesalne enote, števci, kolektorski motorji, avtoelektrika, polprevodniki (diode), grafoskopi, brivniki, el. ročna orodja

mentarno blago

- v novih oblikah trženja (pogodbena proizvodnja)
- v sprostivni ustvarjalnosti, podjetništvu, motivaciji, v t. softverskih resursih organizacijske kulture
- v koncentraciji in integraciji ponekod nepotrebno razdrobljenih resursov, kjer je to smotno in ekonomsko in ni v škodo inovativni podjetniški naravnosti podsistemov — podjetij
- v optimiranju poslovnega portfolija (produktno-regionalnega) v ZT trženju, npr. blagovnih fondov na tržišča z večjo dolgoročnostjo, varnostjo, donosnostjo — itd, itd...

Vsa ta načela moramo vgraditi v Iskrine načrte trženja že od l. 1989 dalje, saj obdobje 4 let (1989—1992) ne dovoljuje nobene abstrakcije več, ampak merljivo in vidno prestrukturiranje in adaptacijo tržne politike ne glede na razvoj odnosov YU-EGS ne sme zamisliti artikulacije lastne poslovne strategije Iskre do EVROPE 1992.

B. Gruban

OPOMBE

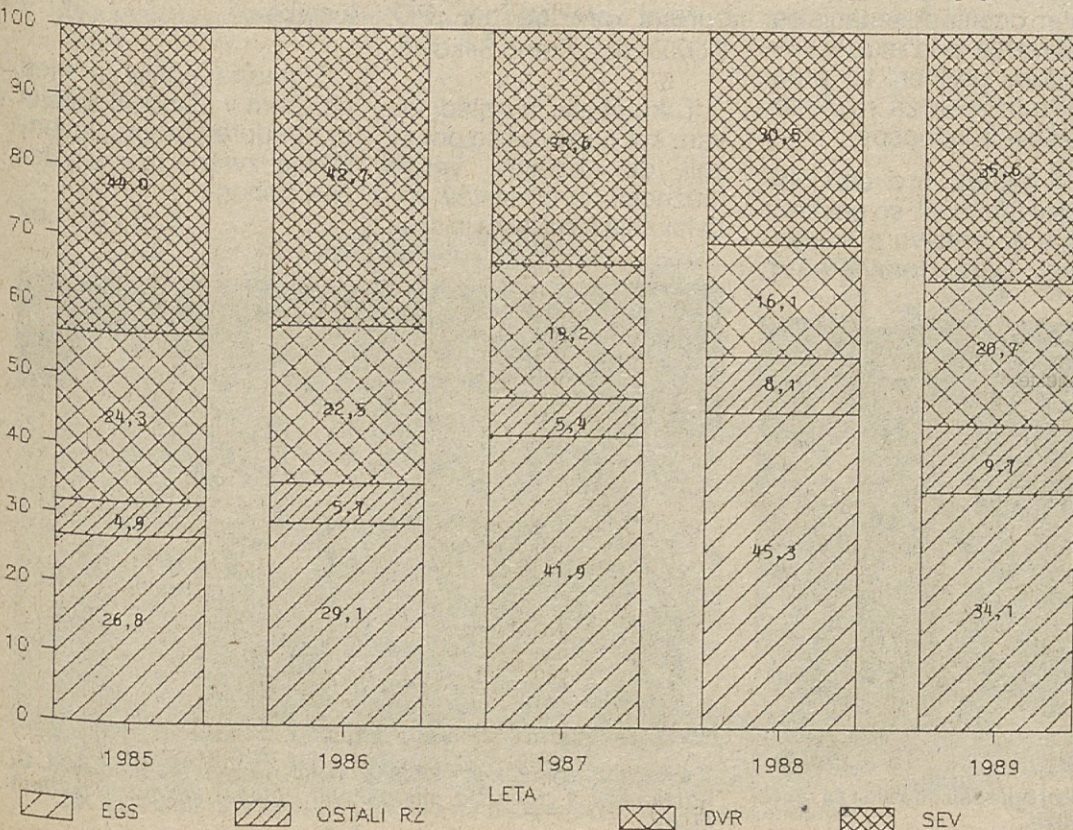
Med pogoji za realizacijo projekta Iskra 1992 kot integralnega dela politike poslovnega sistema Iskra, je potrebno zlasti opozoriti na:

- (1) potrebo po strateškem usmerjanju, planiranju in vodenju (interdisciplinarnost, interakcija, nesmisel filozofije vsak sam v Evropo 92)
- (2) potrebo po projektno-fleksibilni organiziranosti poslovnega sistema ISKRA
- (3) potrebo po integriranem informacijskem sistemu v Iskra in do INO mreže, EURO centrov, bank podatkov, kupcev, dobaviteljev, itd... (EDI)
- (4) maksimiranje v prvi vrsti sedanje baze odjemalcev
- (5) nove metode trženja (selektivno, SBA, niše, globalni pristop)

VPLIVI EVROPE 1992 NA TRŽNO POLITIKO ISKRE

CILJNO USMER. POLITIKA	CILJI KAJ?	STRATEGIJA KAKO?	STRUKTURA KJE, KDO?	RESURSI S ČIM?
PROIZVODA	— prilagoditev zahtevam	— 6 — 8% CP	— področni kolegij za RAZ + KAK	— rep. in zvezni skladi
	— 10% izboljšanje kakovosti	— motivacija raz. kadrov	— misija EGS Bgd., Bruselj	— združena sredstva
	— prepoznavljiv dizajn	— agresivno spodbujanje inovacijske dejavnosti	— JZS, GZS,	— interna sredstva
	— skupna zaveznistva	— strateška zaveznistva z velikimi sistemi	— EURO INFO centri	— korporacijski kapital
	— vključitev v evropske razvojne projekte	— evropski projekti (razvojni)		— equity
CEN		— nove oblike trženja (contract manufact.)		— delnice, obveznice
	— odziv na padec cen	— analiza vrednosti	— IC, komercialne DO	— EDI integriran info sistem
	— izboljšati ali zadržati cenovne nivoje	— globalna politika cen	— področni kolegij za TRŽENJE	
TRŽNIH POTI	— uveljaviti vrednost namesto cene			— OTT
	— lastna mreža	— optimalizacija portfolia SBA	— INO skupnost boardi, EURO centri	— EDI
	— mreža partnerjev, prevoz	— trading company		
	— maksimiranje sedanje baze kupcev	— kapitalizacija		
KOMUNIKACIJ	— optimizacija mreže	— strateško usmerjanje	— marketing kolegij, PR, DIP	— DIP, združena in interesna sredstva inštitucionalno oglaševanje
	— lastna blag. znamka			
	— integracija resursov			

IZVOZ SOZD ISKRA V OBDOBJU 1985 — 89

Sovjetski minister elektronske industrije v Iskri

Na obisku v Iskri je bila minuli teden štiričlanska sovjetska delegacija, ki jo je vodil minister elektronske industrije SZ Vladislav Grigorjevič Kolesnikov. Ugledni gostje so obiskali KEKO, Elektrolite, Upore, HIPOT in Mikroelektroniko, v poslovni stavbi v Ljubljani pa jih je sprejel tudi predsednik PO SOZD Iskra Franc Šifkovič.

»Zadovoljen sem z obiskom v vašem kolektivu, odnose, ki smo jih zdaj navezali, pa moramo čim prej okrepiti ter po vzoru žužemberškega KEKO in Monolita iz Vitebska navezati poslovne stike tudi med drugimi Iskrinimi in sovjetskimi tovarnami,« je ob koncu dvodnevne obiske v Sloveniji poudaril sovjetski minister elektronske industrije Vladislav Grigorjevič Kolesnikov. Spremljali so ga še njegov namestnik J. N. Rajnov, predstavnik sovjeta ministrov A. I. Andrejev in namestnik direktorja sovjetske zunanjetrgovinske organizacije A. I. Dinokov.

Obisk sovjetskega ministra Kolesnikova v Iskri je predvsem rezultat dolgo-

letnega uspešnega sodelovanja med Tovarno keramičnih kondenzatorjev iz Žužemberka in belorusko firmo Monolit iz Vitebska. Deseta obletnica tega sodelovanja je bila lani, direktor KEKO Dušan Lavrič pa je ministra povabil na obisk na slavlju ob obletnici decembra meseca.

Sovjetska delegacija je med bivanjem v Jugoslaviji najprej obiskala Elektronsko industrijo Niš, namen obiske v Iskri pa je bil predvsem oceniti dosedanje sodelovanje med Iskro in sovjetskimi partnerji ter preučiti možnosti za razširitev poslovnih odnosov.

V četrtek, prvi dan obiske v Sloveniji, so gostje iz SZ v spremstvu predstavnikov Iskre Commerce in

S sprejema sovjetske delegacije v KEKO.

Elementov najprej obiskali KEKO v Žužemberku, zatem pa še Elektrolite v Mokronogu ter Upore in HIPOT v Sentjerneju. Naslednji dan so bili v Mikroelektroniki, opoldne pa jih je sprejel predsednik PO SOZD Iskra Franc Šifkovič.

Tako obiski in ogledi tovarn kot pogovori so pokazali, da obstajajo velike možnosti za okrepitev sodelovanja med Iskro in sov-

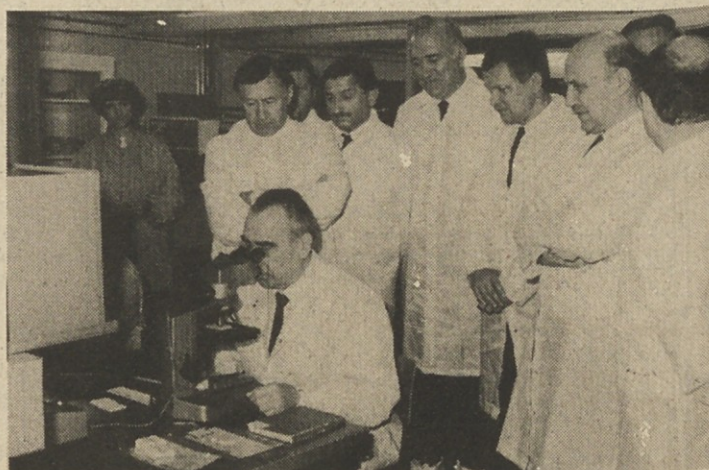
jetskimi firmami, »pred nami pa je zdaj, da te odnose tudi navežemo, utrdimo in povečujemo,« je dejal prijetni sogovornik Iskrinih vodilnih delavcev, minister Vladislav Grigorjevič Kolesnikov.

Ugledne goste je med obiskom v Ljubljani sprejel tudi podpredsednik slovenskega izvršnega sveta Janez Bohorič.

Lado Drobež

Gostje so si v Mikroelektroniki najprej ogledali oddelek za razvoj in načrtovanje mikroelektronskih vezij.

V sektorju montaže mikroelektronskih vezij si je minister V. G. Kolesnikov s pomočjo mikroskopa ogledal kakovost Iskrinih čipov.

BEOGRAJSKI SALON AVTOMOBILOV

Vsi, ki kaj pomenijo v avtomobilskem svetu (tudi Iskra), so razstavljali v Beogradu

Že s samega posnetka je moč razbrati, kako veliko zanimanje vlada za avtomobilski sejem

Deset dni je bil v Beogradu odprt letošnji 28. mednarodni salon avtomobilov, kjer se je predstavilo prek 430 domačih in tujih razstavljalcev. Pod prostranskimi kupolami in ob njih so prikazali praktično vse, kar kaj pomeni v avtomobilskem svetu, največja pozornost obiskovalcev pa je bila usmerjena v prefinjene bleščeče lepote na štirih kolesih, vseh znamk, barv in oblik.

Seveda pa ne smemo pustiti ob strani tudi težkih in močnih tovornjakov, specialnih vozil, avtobusov in motociklov pa navadnih koles, prikolic in spremljajoče avtomobilske industrije, kamor sodi tudi Iskra. Svoje so dodali še leskovački mojstri specialitet, saj si je sejem praktično nemogoče predstavljati brez njihove pleskavice, mučkalice, vešalice, itd. (več o salonu na 12. in 13. strani)

Del Iskrinega razstavnega prostora na beograjskem salonu avtomobilov

Pol stoletja

Verjeli ali ne, vendar je letos minilo že petdeset let od prvega salona avtomobilov v Beogradu. Seveda je bila vmes vojna in še nekaj drugih povojnih odmorov, vendar to ne menja dejstva, da je prav avtomobilski sejem v Beogradu ena izmed devetih uradno priznanih manifestacij te vrste v Evropi. In prav zato je tudi dobro obiskan, tako s strani »navadnih« obiskovalcev, kot poslovnežev z vsega sveta in seveda priznanih razstavljalcev, saj smo letos spet videli in občudovali izdelke znanih svetovnih firm. Naj jih nekaj naštejemo: BMW, Peugeot, Honda, Fiat, Alfa Romeo, Citroën, Opel, Volkswagen, Renault, Škoda, Lancia, Subaru, Moskvic, Vartburg, Toyota, Nissan, Kawasaki, Mazda,

Vasilij Zarić

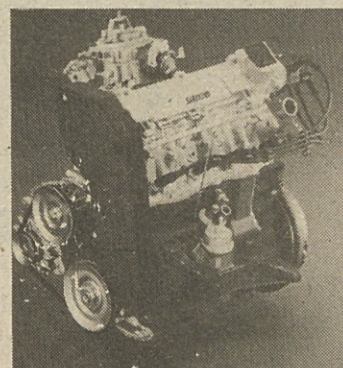
Vse dni sejma so Iskrino stojnico obiskovali različni poslovni partnerji. Na našem posnetku so gostje iz Egipta v razgovorih s predstavnikom Avtoelektrike

Suzuki, Zaporozec, Daithatsu, Florida, Yugo, itd. Fordovih avtomobilov letos ni bilo na sejmu, saj se je tudi ta velikan odločil kot Mercedes, da bo sodeloval le vsaki dve leti.

Kdor je bil na letošnjem sejmu, mora priznati, kako zelo močno je opaziti spoznanje, da svetovna avtomobilska industrija beleži iz leta v leto nenehno rast proizvodnje in prodaje, kjer držijo vodilna mesta trdno v rokah Japonci in Američani. Z vsemi sredstvi se poslužujejo boja za tržišče, tu pa vsekakor prednjačijo tehnične in estetske spremembe, zmanjšanje porabe goriva, aerodinamične oblike, sodobni designi, skrb za varnost šoferja in potnikov, itd. Ne smemo namreč pozabiti, da je svetovno tržišče požrešno le v primeru, ko izstopa kakovost, zanesljivost in ustrezen design. In to še kako velja tudi za vse Iskrine izdelke.

delujejo za to vrsto panoge. Odveč je poudarjati, da je bila na prvem mestu Iskra Avtoelektrika iz Nove Gorice, ki je predstavila ves proizvodni program in novosti zadnjega obdobja.

In kaj so videli obiskovalci sejma, poslovni partnerji in drugi »biznismeni«, ki so vse dni sejma dobesedno oblegali Iskrine komercialiste, jih spraševali o možnostih dobave, o cenah, o rokih, tu so že sklepali pogodbe, itd. Kljub nenehni prezasedenosti in tudi utruje-

Motor za Fiat Tipo. Zanj je Iskra Avtoelektrika že poslala torinskemu gigantu vzorce svojih izdelkov

nosti, saj je bilo treba biti na sejmu do 19., ko so ga zaprli, sta **Poldka** in **Slavko** iz komercialne Avtoelektrike našla toliko časa, da sta za vas bralce povedala, kaj je Avtoelektrika razstavljala: mikroprocesorski regulator napetosti, regulator nape-
tosti, utripalke, avtomobilski rele, ogrevalne svečke, suho in klasično vžigalno tuljavo, sistem brezkontaktnega elektronskega vžiga (ta vžig je že v dobavi za vsa vozila iz programa kragujevske Crvene zastave, razen za Jugo 45 Koral, vključno z njihovim najnovejšim vozilom Jugo Florido), enosmerne motorje, cigaretno prižigalnike, stikala za avtobuse, komplete avtožarnic, alternatorje za vsa osebna in tovorna vozila, najnovejše zaga-

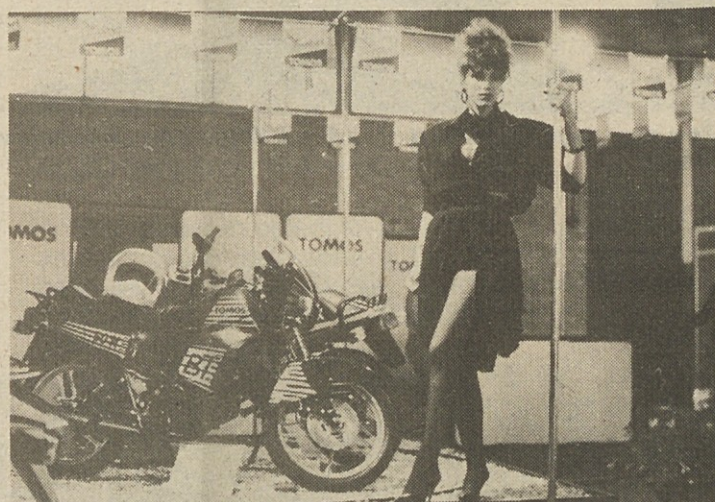
mobilu. To omogoča optimalne rezultate pri sprejemanju zelenega radijskega programa.

Kranjsko Iskro Kibernetiko je uspešno »zastopal« **Darko Pegam**, ki je obiskovalcem predstavil in demonstriral napravo za preizkus alternatorjev. Povedal je, da je ta novost plod domačega znanja in je namenjena vsem večjim, tehnično dobro opremljenim servisom.

S svojimi proizvodi je bila dobro zastopana tudi Merilna elektronika Horjul. Komercialist **Andrej Čepan** nam je predstavil razstavljene eksponate in sicer: preizkuševalnik diod na alternatorju, preizkuševalnik ovojnega stika rotorjev, preizkuševalnik akumulatorev, digitalni infrardeči merilnik CO₂ za kon-

Pred vhodom v Iskrin razstavljeni prostor se je »šopiril« BMW, prirejen za rally tekmovanja; vozi ga Silvan Lulik iz Ajdovščine

Dvokolesnim lepoticem iz Tomosa dobavlja Iskra magnetne vžigalnike, ob njih pa so postopale lepoticke, kot na našem posnetku

njalnike s permanentnimi magneti, ki jih že vgrajujejo na nekatera vozila Fiata in Lancie in Zavodov Crvene zastave ter več vrst velikih zaganjalnikov, namenjenih naprimer za TAM, Famos, IMR, itd.

Kaj je razstavljala Iskra Videomatika, nam je prijazno razložil **Lado Margon** in povedal: »Prikazali smo paleto avtomobilskih anten, ki se vgrajujejo na vsa možna mesta v avtomobilu (na streho, na rob, na prednjo ali zadnjo šipo) ter avtozvočnike, ki jih je možno vgraditi na najugodnejša mesta v avto-

trolo CO₂ v izpušnih plinih, preizkuševalnik elektronskih regulatorjev, napravo za kompletne meritve pri nastavljanju vžiga bencinskih (otto) motorjev in novost — stroboskopsko svetilko. Res, odmevna predstavitev Iskrinih izdelkov za avtomobilsko industrijo.

Laskave ocene

Po končanih poslovnih razgovorih, smo za trenutek dva zmotili tudi **Aleša Nemca**, pomočnika glavne-

Uspešen nastop Iskre

Tudi letos so se na izredno lepo urejenem razstavnem prostoru v hali spremljajoče industrije predstavile delovne organizacije SOZD Iskra, ki kakorkoli sodelujejo s proizvajalci avtomobilov, ali karkoli iz-

ga direktorja za proizvodno-tehnične zadeve v Iskri Avtoelektriki in ga zaprosili za izjavo o sodelovanju Avtoelektrike na tem sejmu: »Gотовo je prav, da smo na sejmu, kot je ta, prisotni tudi mi, kjer je možnost predstavitve širšemu krogu obiskovalcev naš razvojni program, razne izdelke in novosti zadnjega obdobja.

Letošnja sejemska predstavitelj je pravišnja, še pomembnejši pa je poudarek na vsebini razgovorov, ki jih je bilo vse dni sejma res veliko. Za nas, Avtoelektriko pa sta vendarle pomembnejša sejma v Frankfurtu in Parizu, kjer smo tudi vedno prisotni. Tudi lokacija razstavnega prostora je posrečeno izbrana, saj smo v sosesčini pomembnih partnerjev, kot so DMB, Tomos, IMR, itd.«

Velik delež, da je na Iskrinem razstavnem prostoru potekalo vse na profesionalni ravni, da so bili poslovni partnerji seznanjeni z vsem, kar jih je zanimalo, gre gotovo pripisati tudi iznajdljivemu **Vasiliju Zariču**, članu kolektiva beograjske filijale Iskre Commerce, sicer pa velikemu poznavalcu vseh izdelkov Iskre Avtoelektrike. V kratkem razgovoru je poudaril izredno dobro sodelovanje s sodelavci v Avtoelektriki ter željo za nadaljnji razvoj in tržno orientacijo, ki vodi v obojestransko korist. Tej ugotovitvi se je pridružil tudi **Mile Skorič**, tudi nepogrešljiv na Iskrinem razstavnem prostoru.

Najnovejša Škoda Favorit

ku Floride v luksuzni izvedbi — izvozni program. »Bodite pred vsemi — vozite Florido!« Tako so jo reklamirali. Izvedli smo tudi, da so vse razstavljene Floride iz serijske proizvodnje, ki da se je redno začela te dni (!?), torej po več kot dveh letih, ko so jo prvič predstavili javnosti. Tiste Floride, ki bodo prodali izven naših meja, se bodo imenovale Sana, nikar pa ne mislite, da izhaja to ime iz sanacije. Ne, Sana je čista jugoslovanska reka.

Tudi jugo — cabriolet je bil že tretje leto na sejmu, opaziti pa je bilo manjše popravke. Zraven »korala« in »skale« je Zastava razstavljala tudi Jugo — Uno sting, ki je že imel vgrajen motor Jugo 45 ter gume Tigar. Kdaj jih bodo pričeli izdelovati pri nas, nam ni uspelo izvedeti.

Novomeški IMV je imel izredno lepo urejen razstaveni prostor pa tudi pred razstavljenimi avtomobili je bilo treba sneti klobuk. Prvič so prikazali devetnajstico, ki jo dela nič manj in nič več kot 253 robotov. Da je »prijokala« na svet, so porabili 5,3 milijarde frankov, za motor pa 1,3 milijarde frankov. Testni vozniki so naredili 7,5 milijonov kilometrov poskusne vožnje!

Prav žalostno je izgledala »katraca«, rojena že leta 1961 zraven te mlajše sestrice. Sicer pa delajo »kartco« le še v Novem mestu in v Argentini.

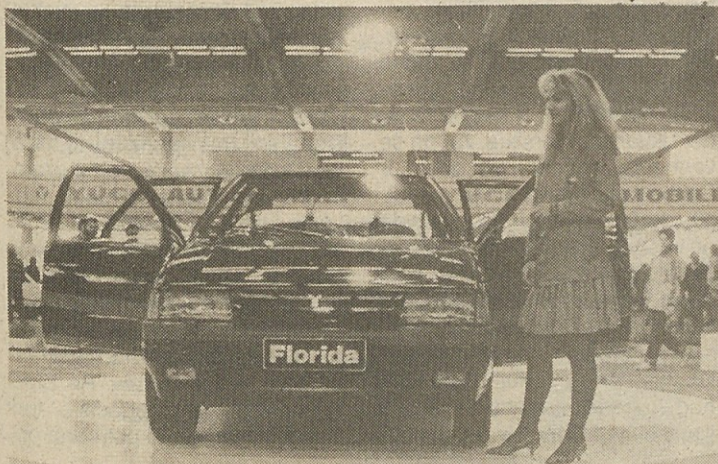
PEUGEOT. Prodaja teh francoskih lepotev je lani potekala slabše, kot so načrtovali, zato so na sejmu prikazali vse, kar ta gigant izdeluje. Prava poslastica je bil Peugeot 405 GR breck diesel, prvič

predstavljen pri nas. Tudi mimo 505 SX ni bilo moč iti. Organizatorji sejma so pričakovali tudi model 405 MI 15 turbo, ki je prepričljivo zmagal na najzahtevnejšem svetovnem reliju Pariz — Dakar, vendar so pričakovanja splavala po vodi.

CIMOS. Najprivlačnejši model kopskega Cimos je brez dvoma novi model AS 14 RD, ki si je lani nadel primat v potrošnji goriva, saj rabi le 3,6 litrov nafte na 100 kilometrov pri hitrosti 90 km na uro. Ljubitelji športnih avtomobilov pa smo videli tudi AS Sport, vozilo, ki igra vse vidnejšo vlogo na raznih tekmovanjih.

ŠKODA. Prvič pred meseci v Ženevi, tokrat pa že pri nas predstavljena nova Škoda, imenovana Favorit 136. Res je lepa, nič »vzhodnjaška«, saj je imel škarje v rokah znani italijanski stilist Bertone. Ima 1289 kubičen motor, moč 46 KW pri 5000 obratov na minuto ter maksimalno hitrost 150 km na uro. Žal pa za ceno in kdaj jo bo možno kupiti, ni vedel nihče.

BMW. Ta muenchenski gigant, vse bolj poznan po dražjih, vzdržljivših in izrazito športnih oblik narejenih avtomobilov, tudi tokrat ni razočaral. Predstavil je vse, kar je iskano na našem tržišču, celo nekoliko več. Tu je bil nov model 316 i, v Evropi na prvem mestu po prodaji BMW. Izredno lep pa je bil luksuzni 735 iL, ki doseže kar 233 kilometrov na uro.

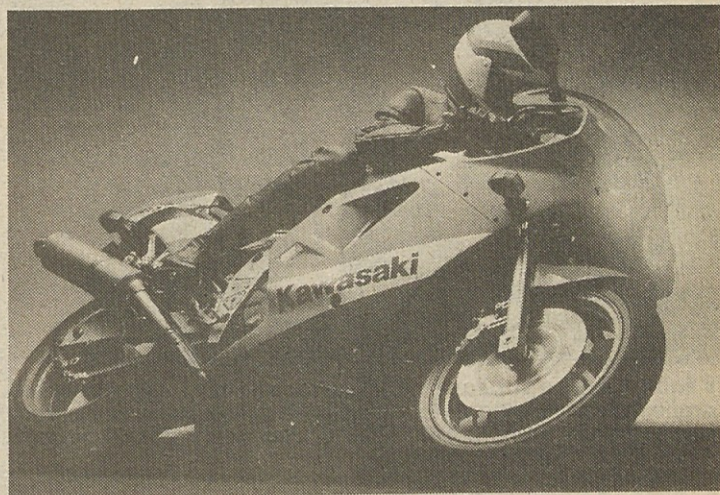

Razstavljene Floride so bile iz serijske proizvodnje, ki je po zagotovitvi Crvene zastave stekla te dni

Sprehod med bleščečo pločevino

Sprehod skozi dvorane, kjer se sveti bleščeča zloščena pločevina razstavljenih osebnih avtomobilov, je res svojevrstno doživetje in prava paša za oči. Nemaokrat pa človek, ki si te lepote na štirih kolesih ogleduje, ostane dobesedno brez sape. Saj veste zakaj, oz. na kaj mislimo? Na cene! Cene so tiste, zaradi katerih še duša trpi.

Sicer pa izrazitih novosti na letošnjem salonu avtomobilov nismo zasledili. Kragujevski gigant »Crvena zastava« je nastopala v zna-

Med viške moderne tehnologije gotovo sodi tudi ta Kawasaki

Fiat Tipo, avto leta 1989 v Evropi in pri nas

FIAT — LANCIA. Na čelu lepotev iz Torina je stal Fiat Tipo, ki je bil avto leta 1989 v Evropi in pri nas. Izdelovati so ga pričeli v začetku prejšnjega leta, do danes pa so jih prodali že skoraj štiristo tisoč (ob tem podatku preberite še enkrat tisto, kar smo zapisali za Florido).

Japonci. Oh ti Japonci, kaj vse so sposobni narediti na naj bo to Nissan, Mitsubishi, Toyota, Suzuki, Honda, Subaru, Daihatsu. Ali pa motorna kolesa, tisoč in več kubična. Ko pa vprašaš za ceno, moraš imeti nekoga za oporo, da ne zležeš skupaj. In vendar je trg nenasiten. Tudi jugoslovanski!

Tekst in foto: Marko Rakušček

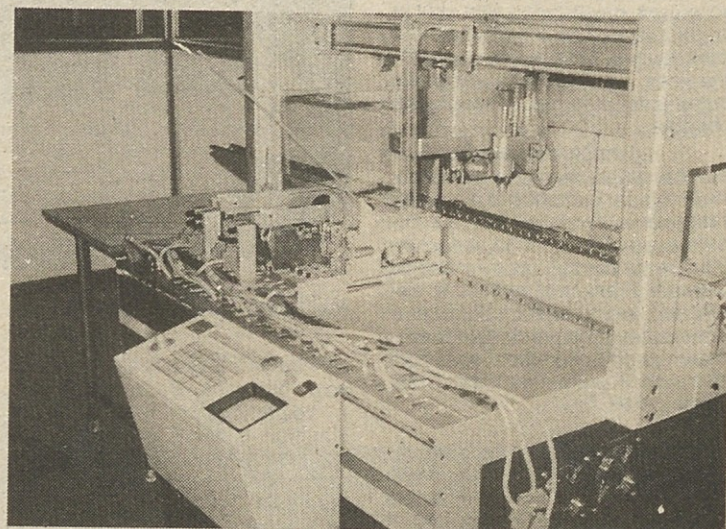
SMD — z robotizirano proizvodnjo do konkurenčnosti na tujih trgih

SMD — tehnologija površinske montaže elementov je v svetu že prevladujoč, sodoben način v proizvodnji elektronskih vezij. V tovarni Hipot v Šentjerneju so se s to tehnologijo začeli spoprijemati že pred leti, nakup ustreznega uvoženega robota in izdelava domačega pa jim omogoča skoraj popolno preusmeritev v sestavljanje hibridnih in ostalih vezij z elementi za površinsko montažo.

Prve korake so zastavili preko razvojnih nalog v sodelovanju z FE in IJS. Z vrsto inovacijskih nalog pa so domači strokovnjaki v tovarni razvili ustrezen sistem postopkov od priprave substrata ali ploščice (keramika ali pertinax), polaganja z robotom in spajkanja elementov v najsodobnejših tovrstnih napravah (spajkanje na valu). Polagajo lahko vse vrste kondenzatorjev v čip izvedbi, integrirana vezja, trans-

istorje in vse vrste elementov, pakiranih v kolute. S takim načinom so bistveno povečali proizvodne kapacitete, skrajšali izdelavne čase in zmanjšali obseg ročnega dela.

Glavni smoter razvojnega dela predstavlja še nadaljnje izpopolnjevanje na področju specialnih vezij po željah naročnikov, zato bi želeli sodelovati z razvojniki iz sistemskih hiš, s katerimi bi skupaj iskali najboljše rešitve za njihove

Robot, namenjen površinski montaži elementov, možnost polaganja dimenzij 6x6 inchev, maksimalno število različnih komponent: 42, možnost polaganja vseh vrst kondenzatorjev v čip izvedbi, vse vrste transistorjev v izvedbi SOT 23 in SOT 89 ohišju, integrirana vezja v SOT ohišju in vse elemente, ki so pakirani na S8 in S12 traku, hitrost polaganja je 2000 kosov na uro, kar je odvisno od same konfiguracije vezja in števila elementov na enem vezju.

V Šentjerneju vsem zainteresiranim nudijo proste kapacitete, saj je robot namenjen velikoserijski proizvodnji, možna je hitra prilagodljivost spremembam oziroma različnim programom

potrebe. in sicer s področja telekomunikacij, avtoelektrike, avtomatike in vojaških programov. SMD v naših razmerah še vedno predstavlja perspektivno tehnologijo bodočnosti, s katero se sicer ukvarjajo marsikje, žal pa še vedno po načelu vsak zase. V Šentjerneju nudijo svoje razvojne izkušnje in strojne kapacitete pri vzpostavitvi skupnih razvojnih projektov s področja SMD, ki bi vsem zainteresiranim omogočili vzpostaviti ustrezno velikoserijsko proizvodnjo in s tem možnost konkurenčnosti na tujih trgih. Prehod iz klasične montaže vezij v SMD tehnologijo namreč ni eno-

staven, zato zahteva stalno razvojno sodelovanje strokovnjakov različnih profilov. Rezultate, ki jih dosegajo z uporabo tehnologije površinske montaže, bi lahko označili kot: precej manjša površina vezij (miniaturizacija), možnost avtomatizacije, velike proizvodne kapacitete, odpade človeški faktor — izboljša se kvaliteta, večja fleksibilnost. Robota je moč poljubno programirati za posamezne naloge v nekaj urah, sprememba programa proizvodne linije v klasični tehnologiji lahko traja več mesecev. Pri SMD tehnologiji so prilagoditve tudi zato hitrejšje, ker ni potrebna po-

sebna priprava elementov. Elementi, namenjeni SMD tehnologiji, so namreč konstruirani tako, da jih je moč poljubno razvrščati na substratu.

Možno je uporabljati tudi mešano tehnologijo (SMD/klasično), na eni strani substrata se razvrščajo elemente na predhodno potiskano pasto, na drugo stran pa vstavijo klasične elemente in jih nato spustijo skozi napravo za spajkanje.

Novo generacijo hibridnih vezij: bondiranje so v Šentjerneju začeli osvajati že pred štirimi leti. Gre za vezje, ki je kombinacija miniaturnih komponent, izdelano v SMD tehnologiji z golimi silicijevimi tabletkami. Integrirana vezja brez ohišja s pomočjo posebnih naprav direktno povezujejo z ostalimi deli vezja z zlato ali aluminijasto žico na substratu. Dosežek pomeni višjo stopnjo miniaturizacije, posamezne komponente merijo le nekaj mm in se uporablja v visoko profesionalnih napravah.

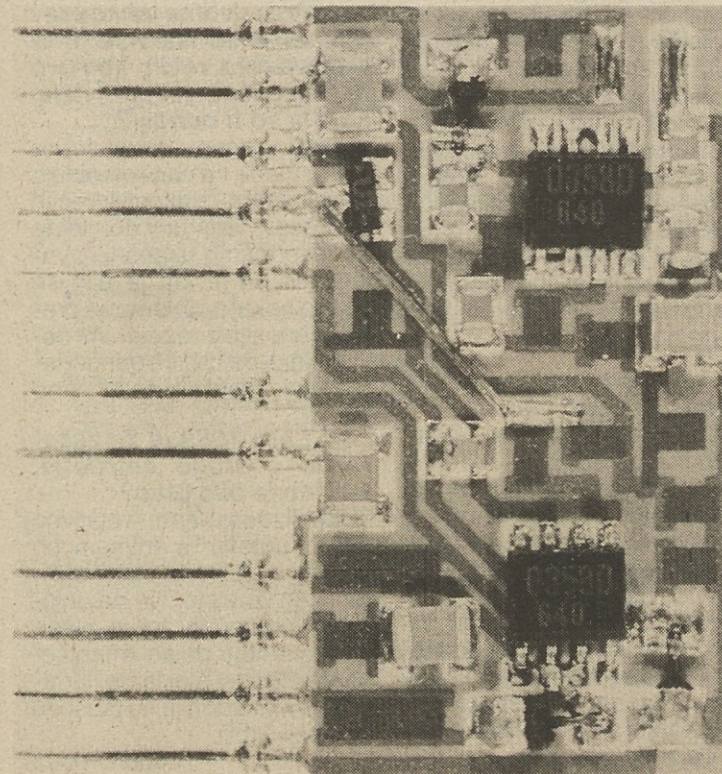
Najnovejša tehnologija, ki jo v Hipotu nameravajo že letos poskusno uvesti v proizvodnjo, predstavlja lepljenje elementov s prevodnimi lepili, kar pomeni, da ni potrebna več operacija spajka-

nja, saj bo prevodno lepilo nadomestilo kontakte med elementi. Veliko prednost pri tej razvojni nalogi bi vsekakor prineslo tvorno sodelovanje z razvojniki drugih tovarn, ki se mogoče ukvarjajo s sorodnimi problemi. Vsaj v začetni fazi bi bilo mogoče in predvsem koristno delo združiti, le tako bi prišlo do optimalnih rezultatov oziroma metod in postopkov za kasnejšo velikoserijsko proizvodnjo.

Del proizvodnega programa tovarne Hipot predstavljajo čip upori dimenzij 3,0 x 1,5 in 2,0 x 1,2 mm; (DR 3015, DR 2012) to so miniaturne izvedbe uporov, ki se uporabljajo za površinsko montažo, tako na keramične substrate ali pertinax ploščice. Doslej so edini proizvajalci teh elementov v Jugoslaviji. Razmišljajo tudi o možnosti uporabe SMD uporovih verig, to je sestave več uporov na keramičnem substratu.

Pri obsežnem in zahtevnem razvojnem delu pa v Hipotu veliko pozornost namenjajo kvaliteti, tako so osvojili že vrsto standardov sistema IS9000, upoštevajo pa tudi vodilne svetovne standarde s svojega področja.

I. S.

• Poleg televizije in radija je tudi več časopisov zabeležilo slavnostno otvoritev 3. faze Iskrinega Centra za elektrooptiko. Večernji list iz Zagreba piše, da 3. faza Iskrašem omogoča razširitev proizvodnje elektrooptičnih naprav. V novi objekt so se optičarji že vselili in proizvajajo po najsodobnejši tehnologiji. Zadnje investicije znašajo 16 milijard dinarjev.

• Ljubljansko Delo pa v zvezi z otvoritvijo poudarja, da bo novi objekt omogočil industrijsko proizvodnjo do 25 kilometrov optičnega kablja na leto, kar predstavlja rentabilni obseg, če bo potrebno pa bo z odkupom opreme proizvodnjo moč tudi podvojiti. Hkrati bodo v objektu lahko uvedli tudi proizvodnjo infrardečih optičnih komponent in montažo najbolj zahtevnih izdelkov v pogojih superčistoče. Dušan Šinigoj, predsednik slovenske vlade, je kot prvi slavnostni govornik Centru za elektrooptiko med drugim polaskal kot podjetju, ki razpolaga s tistim, kar je danes največ vredno, »znanjem, na katerem temelji vaša razvojno intenzivna proizvodnja.« Namestnik zveznega sekretarja za ljudsko obrambo general polkovnik Svetislav Popović pa je pohvalil dobro sodelovanje med Iskro in JLA.

Z mamljivim naslovom »Korak v 21. stoletje« pa je članek o otvoritvi 3. faze opremil ljubljanski Dnevnik. Izpostavil je besede Dušana Šinigoja, ki je med drugim dejal, da z novimi programi Center za elektrooptiko enakopravno vstopa v svetovne razvojne procese. Po tem, ko je Dušan Šinigoj prerezal trak, so si gostje ogledali nov objekt, kjer so jim predstavili tudi tri najnovejše dosežke: mikrokirurški oftalmološki laserski sistem, industrijsko termovizijsko kamero in laserski sistem za graviranje.

• Gorenjski Glas ob otvoritvi 3. faze poudarja, da je znaten del novih 14.000 površinskih metrov prostorov namenjen proizvodnji optičnih vlaken, katerih uporaba v javnem informacijskem omrežju skokovito raste. Lani je vrednost trga optičnih vlaken v ZDA preseгла milijardo dolarjev, v Evropi znaša blizu 900 milijonov in na Japonskem 800 milijonov dolarjev. V Sloveniji sta Iskra in PTT že začeli s sistemi optičnih vezev. Prva od decembra 1987 obratuje na relaciji Ljubljana — Skofljica, v pripravi pa jih je še nekaj, med njimi tudi za PTT Kranj. Poleg telefonije se optična vlakna uspešno uveljavljajo na področju prenosa TV signalov in v prenosu podatkov, zlasti za povezavo računalniških enot. Iskra je lani montirala 300 takih zvez, letos pa jih bo 1.000.

• Beograjski Privredni pregled je ob sejmu Alpe — Jadran na Gospodarskem razstavišču (od 20. do 25. marca 1989) pripravil posebno obširno prilogo, v kateri so številni predstavniki družbenopolitičnega življenja pa tudi gospodarstveniki spregovorili o odpiranju Slovenije v svet in prilagajanju sodobnim evropskim tokovom. Dve kompletni strani je list posvetil Iskrinim pogledom na vključevanje v Evropo 1992. Boris Lasič je obširneje spregovoril o Iskrinih analizah in ocenah »Bele knjige« in njenih realnih možnostih za vključevanje na posameznih proizvodnih vejah. Edvard Svetlik, direktor Iskre Rotomatike je razgrnil strategijo, načrte in ovire te delovne organizacije, Robert Žerjal, direktor Iskre — Avtoelektrike pa njene priprave za vstop v Evropo 1992.

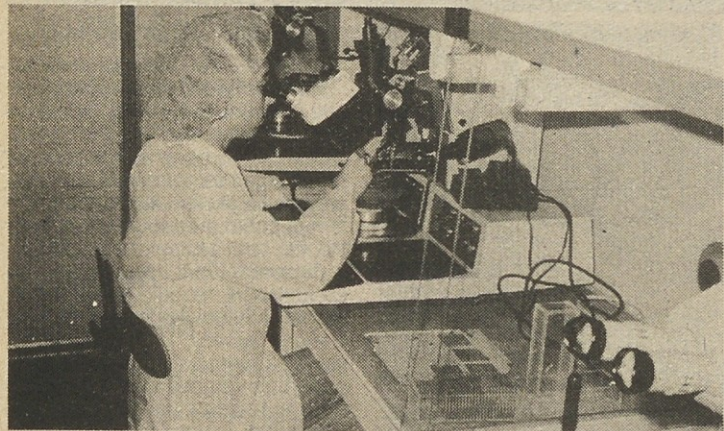
• V beograjski Ekonomski politiki je dr. Janez Jerovšek spregovoril o proizvodnji menedžerjev. Med drugim je poudaril, da je za vključevanje v Evropo nujno, da govorimo o enakem poslovnem jeziku. Podjetja morajo biti organizirana tako, kot to zahteva tehnologija. Elektronika v Siemensu, v Iskri ali v Ei Niš mora biti podobno organizirana. Enako velja za tekstilno industrijo. Organizacijske razlike so večje med različnimi tehnologijami v isti državi, kot so razlike med enakimi tehnologijami v različnih državah.

• Gospodarski vestnik je objavil obširen prispevek o gospodarskem položaju na Kosovu, kjer je po mnenju poznavalcev gospodarski sistem pokrajine razpadel. Med domačimi, slovenskimi odmevi na položaj na Kosovu, je list objavil tudi mnenje Franca Ferkolja iz Iskre: »Na Kosovu gradimo sistem telefonskih central in vsa dela tečejo normalno, tako kot smo jih načrtovali. Tudi v prihodnje ne pričakujemo večjih težav, tudi zato, ker telefonija ni potrošno blago; tehnološko zahtevnih infrastrukturnih objektov pač ni mogoče menjati tako kot srajce, po trenutni modi.«

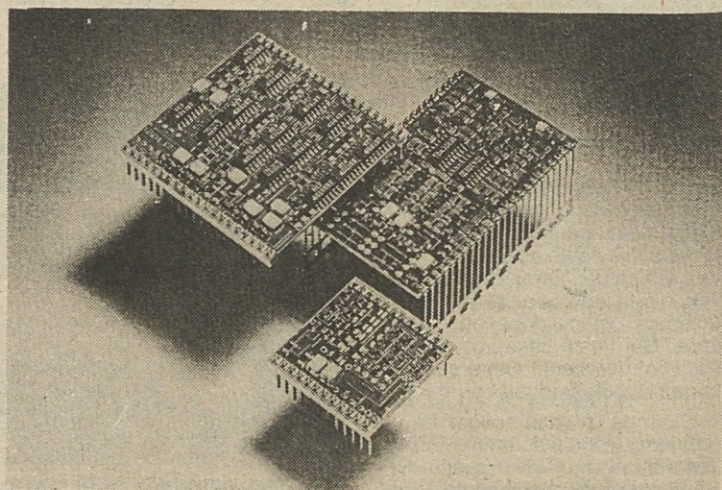
• Ljubljansko Delo je objavilo informacijo o posojilih, ki jih je Iskra odobrila mednarodna finančna korporacija IFC. Gre za vrednost 10 milijonov dolarjev, jamstvo zanje pa je dala Ljubljanska banka — Združena banka. Posojila, ki so jih dobile tri Iskrine organizacije, predstavljajo 40 odstotkov vrednosti naložb. Ostalo bodo prispevali investitorji, LB in SOZD Iskra iz združenih sredstev.

V sodelovanju s strokovnjaki IJS so razvojniki v tovarni uspešno prenesli v proizvodno vrsto inovacijskih nalog: Stane Sluga, vodja tehnologije, Muharem Mutčićarić, razvijalec področja boundiranja, Lojze Simončič, tehnolog.

Bondiranje oziroma povezovanje osnovne tabletko z zlato ali aluminijasto žico na substrate

**Pogovor
z Mirom Stegnarjem**

Manj servisnih posegov dokaz tudi boljše kakovosti

»Nekatere naloge, ki smo jih lani opredelili v gospodarskem načrtu, predvsem pa v akcijskem programu, smo izpolnili, vendar pa poslovna uspešnost naše delovne organizacije ni bila tako bleščeča in je približno takšna kot drugod v Iskri in gospodarstvu sploh. Lani nam je uspelo zmanjšati terjatve do kupcev, kar je bil eden najpomembnejših delov akcijskega programa, delno smo povečali tudi obračanje zalog, toda manj kot smo načrtovali, čeprav smo tudi z doseženimi rezultati na tem področju kar zadovoljni. Zmanjšali smo tudi stroške poslovanja, kot posebno nalogo pa smo imeli povečanje števila pogodb o vzdrževanju naprav in sistemov, kar smo tudi presegli. To so bila uspešnejša področja v delu naše delovne organizacije v minulem letu.«

To je nekaj uvodnih misli, ki jih je v predstavljanju dela Iskrinih serviserjev v minulem letu izrekel direktor te delovne organizacije Miro Stegnar.

— Začeli ste torej z uspehi, naj torej zdaj preidemo k problemom?

Negativne zadeve v našem poslovanju so naslednje: predvsem se je zmanjšala rentabilnost, zmanjšala se je tudi akumulativnost v povezavi s poprečno porabljenimi poslovnimi sredstvi in v primerjavi z dohodkom. Pogoji poslovanja se nam zato še kako odražajo v poslovnem rezultatu, ki ga nismo v celoti dosegli, predvsem ne v akumulativnosti. V minulem letu je bil manjši tudi fizični obseg proizvodnje, saj smo imeli kar za 17% manj garancijskih popravil, izven-garancijskih je bilo za 5% manj, celotno število posegov pa je bilo manjše za 9%.

— Omenili ste, da ste imeli lani manj garancijskih posegov. Mar to pomeni, da se je začelaboljševati kakovost izdelkov nekaterih Iskrinih proizvajalcev, ki so bili minula leta skorajda gluhi za informacije in pri-pombe in Iskrinih servisov?

Vsekakor. Manj servisnih posegov v času garancije gre predvsem na račun boljše kakovosti nekaterih izdelkov, predvsem pa to velja za enega. Seveda je pohvalno, da smo doživeli tak padec teh storitev. Na zmanjšanje fizičnega obsega storitev v času zunaj garancije pa je vplivalo

več vzrokov. Prvi je kar ta, da se je zmanjšala prodaja naprav in sistemov na določenih območjih jugoslovanskega tržišča, drugi je v manjši kupni moči ter padcu del v gradbeništvu, tretji pa je v tem, da lastniki Iskrinih naprav varčujejo tako, da v svojih vzdrževalnih službah popravljajo manjše napake kar sami, zato pa prinašajo v naše servise izdelke, ki zahtevajo večji in bolj strokoven obseg servisnih storitev.

— Manj popravil ob tem, da so bolj strokovna, gotovo vpliva na kadrovanje v DO Iskra Servis?

Seveda. Odločiti smo se morali za najmanj hvaležno in priljubljeno delo za zmanjševanje števila zaposlenih. V Servisu skušamo v skladu z kadrovsko politiko celotne Iskre reševati problem tehnoloških presežkov. Tako smo lani zmanjšali število zaposlenih za 14 delavcev. Pri tem je značilno, da smo do problema tehnoloških presežkov prišli prvič šele lani. Preveč zaposlenih imamo predvsem na področju servisiranja telematike. Vzrok je predvsem v tem, da se prav na tem področju stvari programsko in tehnološko izredno hitro spreminjajo, tako da nam zmanjkuje storitev za tiste starejše delavce, ki so se recimo specializirali na Crossbar centralah. Zaradi let in dosežene stopnje znanj jih nismo mogli vključiti v elektronsko telefonijo, ker pa se sistem Crossbar počasi poslavlja, ostajajo ti

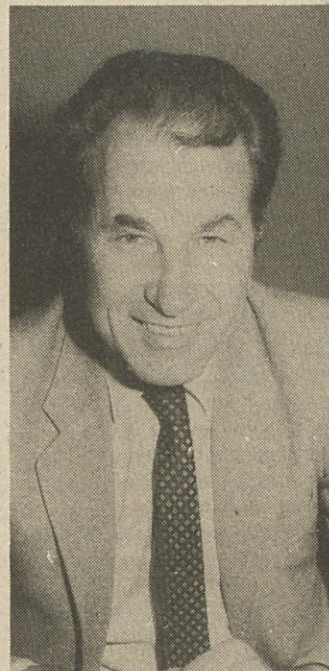
ljudje brez dela. Največ teh serviserjev imamo v Beogradu in Skopju.

— In kako boste reševali ta pereč problem?

Naš delavski svet je že sprejel ustrezne predloge, ki še niso dokončno potrjeni, vendar dejansko stanje je takšno, da bomo morali s prizadetimi delavci najti skupne rešitve. Ena pot je že ta, da bi se predčasno upokojili ali pa, da bi sami skušali poiskati, seveda ob pomoči DO Iskra Servis, druge rešitve. Ob tem bi rad poudaril, da v Servisu nismo krivi, ker se je Iskrin proizvodni program tako spremenil, krivi pa tudi nismo, če se ljudje, ki so dolga leta delali na nekem programu, niso prekvalificirali, pa naj bo to zaradi predpisanih zahtev o stopnji izobrazbe ali recimo starosti. Nekateri namreč očitajo vodstvu, da je krivo za te tehnološke presežke, menim pa, da to ni res, čeprav smo vsi preveč optimistično računali, da do takšnih hitrih sprememb le ne bo prišlo.

— Kako pa je bilo z naložbami v minulem letu?

Leto 1988 je bilo kar se naložb tiče uspešno. Zelo dobro napreduje graditev poslovnega objekta v Beogradu in bo letos zaključena, prav tako so tik pred koncem dela v novem servisu na Reki, dosti pa smo investirali tudi v opremo za računalniško obdelavo podatkov. To so tri bistvene postavke v našem investicijskem programu, z njihovo realizacijo pa smo zadovoljni.

Miro Stegnar

— Minulo leto ste v Servisu proglasili za leto kakovosti. So bili rezultati dobri?

So, z akcijami pa bomo še nadaljevali, vse pa v želji, da bi bile naše stranke zadovoljne.

— Brez dvoma lahko prav odnosi med serviserji in proizvodnjo veliko vplivajo na kakovost vašega dela. Kakšni so ti odnosi?

Lahko rečem, da so zadovoljivi glede na način in oblike sodelovanja. Kakšnih večjih pretresov lani ni bilo, letne dogovore smo uspešno izvajali, res pa je, da je bilo še vedno nekaj problemov s preskrbljenostjo z rezervnimi deli. Želimo, da bi bili ti odnosi letos vsaj takšni kot so bili lani.

— Leto 1989 je že zakorčilo v drugo četrtletje, kakšno je bilo prvo?

Realizacija nam relativno dobro poteka, predvsem pri prodaji rezervnih materialov, tudi servisne storitve na določenih območjih dobro plasiramo, vendar pa se zmanjševanje storitev tudi letos načeljuje v Makedoniji, na Kosovu in v ožji Srbiji.

Lado Drobež

Lansko poslovno leto brez izgub

»Osnovno vodilo za Invest servis — organizacijo skupnega pomena — je, da ne sme ustvarjati pretirane akumulacije in, da mora biti njena osnovna strategija delovanja poceni, racionalno in kakovostno opravljanje storitev za delovne organizacije, ki so jo ustanovile. Vse te intencije smo med poslovnim letom v veliki meri upoštevali« — je dejal na začetku razgovora direktor Invest servisa dipl. inž. Štefan Volovšek.

Kakšne poslovne rezultate je dosegla organizacija v minulnem poslovnem letu?

Celotni prihodek smo dosegli v višini 22.095.572 tisoč dinarjev, kar je 123,1% letnega načrta, oz. v primerjavi z letom 1987 indeks 234,7. Porabljena sredstva so dosegla višino 15.882.093 tisoč dinarjev, kar je celo 133,4% letnega načrta, oz. indeks 245,1 na leto prej. Na splošno so se stroški povečali kar za 10% od planiranih. Dohodek je realiziran v višini 6.213.479 tisoč dinarjev, kar je 102,9% letnega načrta. Čisti dohodek smo dosegli v višini 5.134.046 tisoč dinarjev, kar je 102,4% letnega načrta. Primerjava z minulim letom ni realna za-

radi sprememb glede davkov in prispevkov.

Znano je, da je Invest servis organizacija z najbolj mizernimi »plačami«. Kakšni so bili bruto osebni dohodki?

Bruto osebni dohodki so dosegli višino 4.534.820 tisoč dinarjev, le 4% nad načrtom. V primerjavi s proizvodnimi in uspešnimi organizacijami Iskre smo res na repu z OD. Pri tem pa si lahko zamislite odnos do neprogramirane lanske inflacije.

Vsi poslovni rezultati torej kažejo, da poslovanje rahlo hira. Kakšna pa je bila akumulacija?

Le 61,5% v primerjavi z letnim načrtom. Še nekaj: poslovni sklad

smo oblikovali v višini 51.510.000 dinarjev, kar je le 20,9% letnega načrta.

Ob ustanovitvi Invest servisa, pred leti, se je ta organizacija zavezala, da število njenih zaposlenih ne bo prekoračilo 200 delavcev. Kako je sedaj s tem?

Obseg poslov je narekoval število zaposlenih. Ekstenzivnega zaposlovanja nikdar nismo trpeli. Tako je lani prekinila Avtomatika pogodbene odnose, kar je povzročilo velike kadrovske težave. Nekaj ljudi smo prerazporedili, drugi so odšli v zunanja podjetja. Še predlanskim smo imeli 452 zaoslenih, lani smo jih načrtovali 405, sedaj jih je nad 100 manj, ali natančno 343. Tudi dejavnosti Iskre so skokovito narastle. Kdo pa si je tedaj pred leti predstavljal tak napredek celotne Iskre?

In kako si za letos zamišljate organiziranost Invest servisa? Že naprej je jasno, da bo leto najtežje od vseh doslej.

V letošnjem letu — to velja pa tudi za prihodnje obdobje — bo invest servis usmeril svoje moči prvenstveno v pet strateških opredelitev. Optimalizacija velikosti naše organizacije je ena od najpomembnejših strateških opredelitev, ki jo bomo izpeljali v luči novih zakonov o podjetjih, predvsem, da bomo definirali minimalni obseg spremljajočih služb, ki jih kot organizacija moramo imeti po zakonu, nadalje, dosegli bomo optimalne velikosti posameznih dejavnosti glede na tržne možnosti in obstoječe kadre, opremo, vlaganja itd. In končno, opredelili bomo, katere dejavnosti bomo širili in kako.

Lotili se bomo rasti kakovosti poslovanja. Podprli jo bomo z dobro informatiko, trdnim sistemom kalkulacij in zmožnostjo simuliranja cen pri ocenjevanju poslov, nadalje z izobraževanjem vseh delavcev, s sodobno opremo za opravljanje naših dejavnosti in s sistematičnim utrjevanjem ugleda naše organizacije. Zmenili smo se, da mora biti agresivno trženje prvi pogoj za zagotovitev dolgoročne eksistence Invest servisa. Pri tem bomo uveljavljali tržno miselnost v vseh dejavnostih, vlagali sredstva v

Štefan Volovšek

tržno zanimive in trajne programe storitev.

Kot naslednjo strateško nujnost bomo uvedli fleksibilno organiziranost. Pri tem je mišljeno kadrovsko premeščanje, stalne izboljšave interne logistike, hitro prilagajanje netipičnih opravil, optimalna izkoriščenost kadrov, opreme in slednjič usposobljenost za povezovanje s sorodnimi dejavnostmi znotraj organizacije. Pomembna je tudi zadnja strateška opredelitev, to je stimulativni sistem nagrajevanja delavcev za razgibano in inovativno razmišljanje. Pri tem bomo povečali razlike v nagrajevanju med pridnimi in sposobnimi ter nedelavnimi in nesposobnimi delavci v posameznih enotah. Vključili bomo parametre uspešnosti enote v prid nagrajevanju celotne enote in uvedli posebne oblike nagrajevanja za inovativne ali druge dosežke posameznikov.

Zaradi vedno manjših zahtev glede storitev so osiromašene posamezne dejavnosti. Po drugi strani pa bi bilo skrajno neresno odpustiti delovne in sposobne kadre. Ali ste kaj razmišljali glede tega?

Razmišljamo, da bi začeli pridobivati posle tudi zunaj SOZD, čeprav bi nas morala Iskra bolje izkoristiti. Lastne proizvodnje sicer nimamo, razen nekaj v tiskarstvu, družbeni prehani in mikrofilmu. Če se razmere ne bodo uredile, bomo seveda začeli razmišljati o nekaterih lastnih proizvodnjah.

Ce strnemo rezultate poslovanja v minulem letu v en stavek, kako bi ga ocenili? In še naprej...

Lahko ugotovimo, da so bili rezultati glede na težke gospodarske razmere v minulem letu zadovoljivi in predvsem brez rdečih števil. Strateškim opredelitvam za prihodnje obdobje pa bomo morali slediti brezkompromisno in nenehno.

Tovariš direktor, za razgovor se vam najlepše zahvaljujem.

Marjan Kralj

DRUŠTVO ZA VAKUUMSKO TEHNIKO SLOVENIJE SLOVENIAN SOCIETY FOR VACUUM TECHNIQUE

Tečaj »Osnove vakuumske tehnike«

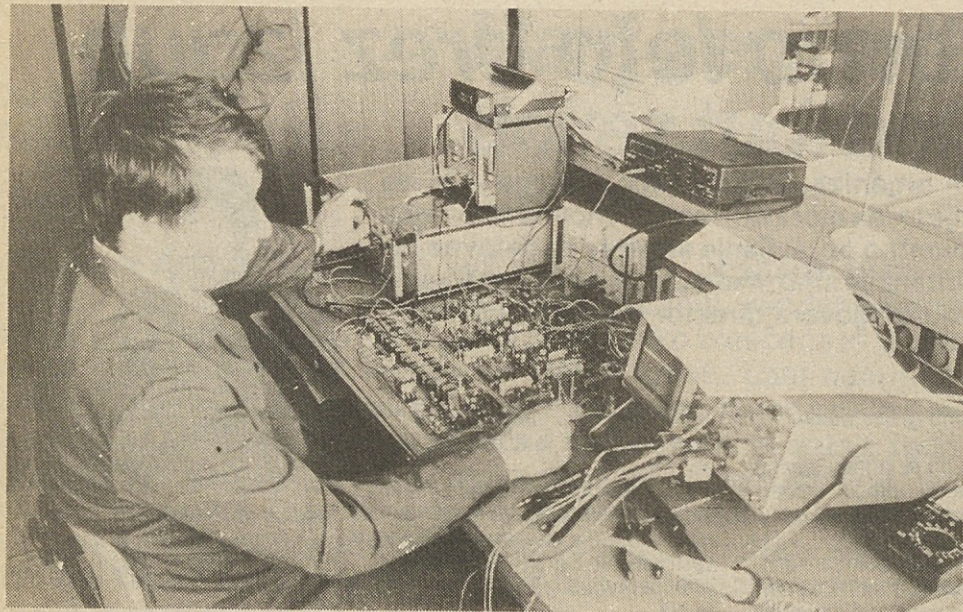
Zaradi velikega zanimanja nameravamo ponoviti tečaj iz OSNOV VAKUUMSKE TEHNIKE in sicer v dneh od 6. do 8. junija 1989. Tečaj bo v prostorih Inštituta za elektroniko in vakuumsko tehniko, Teslova 30, Ljubljana. Obsegal bo 20 ur predavanj z naslednjimi temami:

1. Pomen in razvoj vakuumske tehnike
2. Fizikalne osnove vakuumske tehnike
3. Črpalke za grobi vakuum (membranske, rotacijske, z vodnim obročem)
4. Črpalke za visoki vakuum (ejektorske, difuzijske in turbomolekularne)
5. Črpalke s površinskim delovanjem (sorpcijske, ionskogetrške, kriogenetske)
6. Vakuumski spoji in tesnilke
7. Vakuumski sistemi
8. Vakuummetri
9. Odkrivanje netesnih mest (leak detekcija)
10. Vakuumski materiali in delo z njimi
11. Vakuumske tankoplastne tehnologije
12. Pomen površin v vakuumski tehniki in njihova karakterizacija
13. Vakuumska higiena in čisti postopki
14. Doziranje, čiščenje in preiskave plinov
15. Šest ur vaj in ogled Inštituta

Tečaj je namenjen, tako vzdrževalcem in razvijalcem vakuumskih naprav, kot tudi raziskovalcem, ki pri svojem razvojnem, oz. raziskovalnem delu potrebujejo vakuumske pogoje. Cena za udeležence iz organizacij združenega dela je 1.200.000 din. Prosim vas, da dokončno prijavo in potrdilo o plačilu dostavite najpozneje do 1. 6. 1989 na naslov: Društvo za vakuumsko tehniko Slovenije, Teslova 30, 61000 Ljubljana (Št. žiro računa: 50101-678-52240).

Vsak udeleženec bo prejel zbornik predavanj Osnove vakuumske tehnike. Prijave sprejema Pavli Nemanič in Pregelj, ki dajejo tudi vse dodatne informacije, tel.: (061) 267-341.

Organizacijski odbor

Rezultati množične inovativne dejavnosti

V letu 1988 smo v Iskri Kibernetiki obravnavali 133 inovativnih predlogov, kar je 28,9 odstotkov več kot v letu 1987. To pomeni, da je trend ugoden, vendar še ni zadovoljiv. To ugotovitev potrjuje dejstvo, da imamo na vsakih 100 delavcev le 2,66 inovativna predloga (v letu 1987 le dva predloga).

Od teh 133 predlogov imamo znatno gospodarsko korist, saj znaša prihranek 5,98 milijard dinarjev, kar je nominalno 25-krat več kot v letu poprej. Ob upoštevanju inflacijskih gibanj pa su bili prihranki osemkrat višji kot v letu 1987.

Če si poglobimo ogledamo podatke po posameznih TOZD, ugotovimo, da število predlogov večkrat ne vpliva na višino prihrankov; višina prihrankov pa v obratnem sorazmerju vpliva na višino nagrade, kar je posledica izrazito regresivne lestvice za izračun nagrade.

Od 133 predlogov smo jih devet zavrnil, 46 jih je bilo ob koncu leta 1988 še v postopku. Med predlogi je bilo lani pet izumov, 31 tehničnih izboljšav in 40 koristnih predlogov. Avtorjem smo v letu 1988 izplačali nagrade v skupnem znesku 76.775.851 din, kar pomeni 0,19 odstotka izplačanih neto osebnih dohodkov v istem obdobju (v letu 1987 — 0,11%).

Ali imamo že inovativno poslovanje? Vsaj iz teh podatkov tega še ne moremo zaznati.

F. Kristan

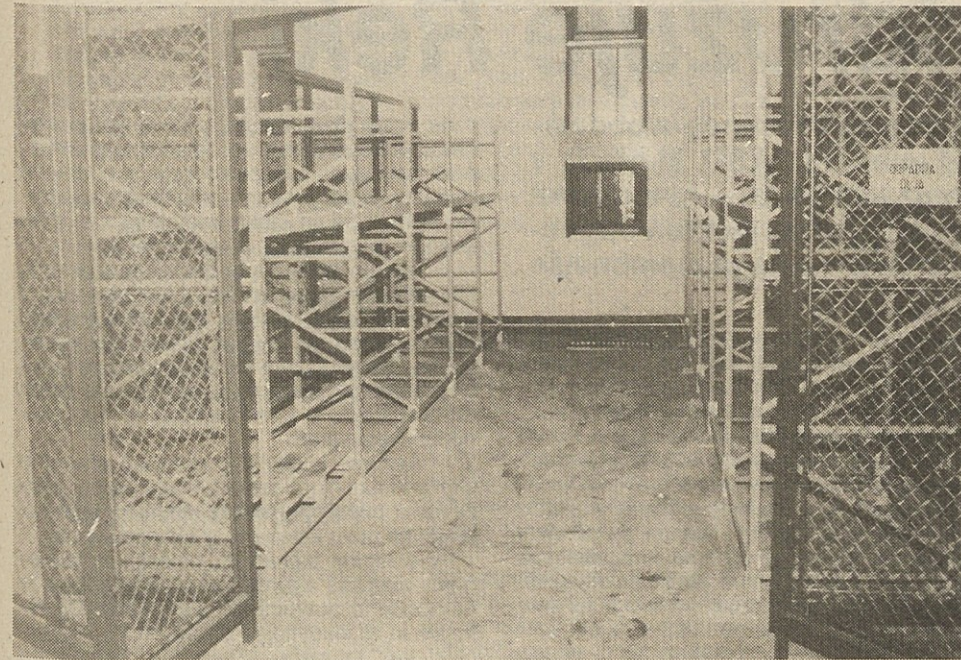
TOZD	Število predl.	Strukt. %	Prihranek v din	Strukt. %	Nagr. v din	Strukt. %
Števci	40	30,0	3.224.109.549	53,9	32.416.377	42,2
Stikala	2	1,5	315.609.750	5,2	4.441.340	5,8
Instrum.	42	31,5	89.944.530	1,5	7.784.000	10,1
Mehanizmi	3	2,2	11.576.713	0,2	486.300	0,6
Vega	11	8,3	1.446.056.262	24,1	15.135.016	19,7
Orodj.	6	4,5	24.237.791	0,4	1.319.159	1,7
TSD	11	8,3	654.010.300	10,9	9.426.715	12,2
Inženiring	7	5,2	10.553.750	0,2	975.100	1,3
RTC	5	4,0	191.101.761	3,3	2.896.470	3,8
Vzdrževanje	6	4,5	16.244.337	0,3	1.895.374	2,6
Skupaj	133	100%	5.983.444.740	100	76.775.851	100

Zbirališče posebnih odpadkov

Posebni odpadki, ki jih zbiramo na mestih nastanka v proizvodnji ali v skladiščih na t.i. katastrskih mestih, so do končnega odjema še vedno potencialna nevarnost za okolje, če so neustrezno in neobvladljivo skladiščeni. Zato smo se odločili za izgradnjo zbirališča posebnih odpadkov, v katerem bomo začasno ekološko varno skladiščili posebne odpadke, ki nastajajo v naši DO in DO ERO. Gradnja zbirališča je končana, dobili smo že uporabno dovoljenje in v začetku marca ga bomo pričeli uporabljati.

Zbirališče je razdeljeno v namenske prostore za začasno skladiščenje posameznih vrst posebnih odpadkov: odpadni poliuretan, odpadne vnetljive tekočine, odpadna olja in emulzije, odpadna topila, odpadni mulj. Vsi prostori so zaščiteni z obstojnimi premazi in opremljeni z lovilnimi jaški za slučajno razlite posebne odpadke. Podobno je zaščiten tudi predprostor, ki bo služil za razkladanje in na-

Pomemben korak za varstvo okolja v Iskri Kibernetiki

Zbirališče posebnih odpadkov (foto: A. Boc)

kladanje. Vsi posebni odpadki se bodo v predprostoru pregledali in postavili na paletna mesta v regale namenskih prostorov, pri čemer bodo sodovi zaradi preprečevanja iztekanja skladiščeni v navpičnem položaju.

Za kvalitetno poslovanje zbirališča je potrebno pravilno zbiranje posebnih odpadkov na katastrskih mestih, kjer se nepomešani odpadki zbirajo v originalne, nepoškodovane in z nalepkami opremljene sodove. Za to morajo skrbeti odgovorne osebe za katastrska mesta (katastri nevarnih snovi po TOZD). V tem smislu je v letu 1988 že potekalo izobraževanje iz varstva okolja za neposredne vodje dela in odgovornih delavcev za delo s posebnimi odpadki.

Posebni odpadki nastajajo kot nujni produkt obstoječih tehnoloških postopkov, pri katerih uporabljamo nevarne snovi. Iluzorno je misliti, da bomo v bližnji prihodnosti uvajali v proizvodnjo samo tako tehnologijo, ki ne bo proizvajala posebnih odpadkov, vendar pa si moramo prizadevati, da bomo proizvajali čim manj nevarnih posebnih odpadkov.

Z zbirališčem posebnih odpadkov smo v Iskri Kibernetiki naredili velik korak naprej na področju varstva okolja, ne samo zato, ker bomo lahko sedaj vse posebne odpadke obvladovali na enem mestu po obstoječih pozitivnih zakonskih predpisih, ampak tudi zato, ker bomo z organiziranim zbiranjem posebnih odpadkov na mestih njihovega nastajanja ustvarili vse potrebne pogoje za trajno rešitev tega problema.

Ekolog: Feri Ošljaj

Uspela prizadevanja gorenjskih orodjarjev

Spodbuden odziv orodjarjev

V Društvo orodjarjev Gorenjske je včlanjenih 700 orodjarjev iz družbenega in zasebnega sektorja vseh petih gorenjskih občin. Po začetnih težavah je društvo začelo z delom. Že v preteklem letu so organizirali strokovna predavanja o metodičnem konstruiranju orodij za obdelavo pločevine, o vplivu zalivanja forme pri predelavi termoplastov ter o problemih brušenja.

Letos v februarju so v Iskro Kibernetiko povabili strokovnjake firme SINTAL iz Zagreba, ki so gorenjskim orodjarjem predavali o odrezavanju na rezkalnih in stružnih strojih z njihovimi odrezilnimi orodji. Pri izvedbi seminarja je sodelovala tudi DO Merkur Kranj.

Odziv gorenjskih orodjarjev je vedno večji. Na zadnje strokovno predavanje, ki je bilo 23. marca v poslovni stavbi Merkurja v Naklem, jih je prišlo skoraj sto. Tokrat so jim strokovnjaki iz Železarne Ravne na Koroškem predstavili orodna jekla in njihovo termično obdelavo.

Zgledno sodelovanje z Merkurjem

Zelo uspešno je tudi sodelovanje društva s kranjskim Merkurjem, ki orodjarjem pomaga pri organizaciji in izvedbi strokovnih predavanj. S tem se poglobljajo tudi poslovni stiki s kupci, saj DO Merkur prodaja večino orodij in materialov, ki jih uporabljajo gorenjski orodjarji. Tako je sklenjena veriga med proizvodnjo, trgovino in uporabniki. Večji pretok informacij omogoča tudi boljšo ponudbo Merkurja, ki oskrbuje orodjarje.

Alojz Boc

Predavanje strokovnjakov ravenske železarne v Merkurju (foto: A. Boc)

S predavanja v Merkurju (foto: A. Boc)

Z izgradnjo sistema PASO se Split pridružuje Reki

S podpisom pogodbe o izgradnji sistema za prenos in obdelavo alarmnih signalov, znanega pod imenom PASO, ki sta jo v mesecu marcu sklenili delovni organizaciji Iskra — Avtomatika in Sigurnost, se Split pridružuje Reki kot prvemu mestu v Jugoslaviji, ki ima z omenjenim sistemom zaščitene najpomembnejše industrijske in družbene objekte.

Vrednost projekta, ki je razdeljen v več faz izgradnje in predstavlja inženiring na ključ, saj je vanj vključena tako izdelava projektov, proizvodnja opreme, montaža, testiranje, spuščanje v obratovanje, šolanje kadrov itd., je ocenjena na cca 1,2 mrd. din. Kot nosilec projekta z izgradnjo programske opreme in preostalih, že naštetih obveznosti iz pogodbe, nastopa TOZD Sistemi, kot proizvajalec hardverskega dela **zbirnih postaj** pa se vključuje TOZD Naprave za energetiko.

Ceprav je omenjeni sistem rezultat izključno domačega znanja, se je s strategijo in izjavljanjem programa, ki praktično vseskozi sloni na peščici strokovnjakov, prek TOZD Razvojni institut programsko zaokrožil v letih 1981/82 v TOZD Trzinje, dosegel prvo aplikacijo (Rijeka) v 1983. letu in se tehnično noveliral v Inženiring biroju za zaščito ter področju za Procesno računalništvo v TOZD Sistemi. Že v svoji zasnovi je temeljil na najmodernejših dosežkih mikroračunalništva, z možnostjo razširitve in vključevanja tudi drugih proizvajalcev tovrstne opreme. Posodobitev posameznih elementov (koncentrator in v nadzornih centrih), ne menja svoje osnovne funkcije: prenos in obdelavo alarmnih signalov iz oddaljenih objektov, zaščitene s primarno lokalno zaščito do enega ali več komandnih centrov. Na ta način se Avtomatika kot proizvajalec poskuša čim bolj prilagajati uporabniku — operaterju in mu nuditi bolj priročno orodje, uporabo standardne računalniške opreme. Pomembno je tudi to, da s sistemom plasiramo našo protipožarno in protivlomno zaščito na samih objektih, kar je vsekakor naš primarni interes.

Zakaj uvajati take sisteme?

Ceprav slučaj, je bil lanskoletni požar v

Jugoplastiki močan povod, da se je Split odločil za izgradnjo sistema PASO, ki se je kot sodoben pripomoček s svojim stabilnim delovanjem že večkrat izkazal kot izredno koristen pri reševanju človeških življenj in imovine. Skrajševanje časa posredovanja gasilcev iz komandnih centrov, izbira pravih sredstev za gašenje in s tem zmanjševanje škode na družbeni ali zasebni lastnini, so osnovni elementi, oz. naloge sistema, ki predstavlja nujen člen v kompleksni zaščiti industrijskih kompleksov, občinskega, mestnega ali celo širšega regionalnega področja. Projekt Split je za Avtomatiko pomemben še iz enega zornega kota; vključno z Reko predstavlja Split kot razvijajoče se industrijsko in pomembno pomorsko središče odprto možnost za nadgradnjo informacijskega centra na ravni regije in vstopni korak na hrvaško tržišče z Zagrebom, kot sicer težko dosegljivim, a zelo interesantnim centrom.

In kateri so kriteriji, ki so pomembni pri izbiri sistema in jim PASO popolnoma ustreza?

— izbira takega sistema omogoča povezavo vseh objektov, ki so določeni za prenos alarmnih signalov do gasilske brigade in njenih pomožnih enot

— za prenos alarmnih signalov uporablja obstoječe telefonsko omrežje tako, da se prenos odvija brez motenj z ostalim telefonskim prometom. Nova vlaganja v telefonsko omrežje niso potrebna.

— oprema, ki jo vgrajujemo pri uporabniku zaščitene objekta, v PTT centralah in v prostorih gasilske brigade, je domače proizvodnje

— poleg prenosa požarno-javljanih signalov je tak sistem z vgradnjo dodatnih naprav uporaben tudi za prenos in obdelavo podatkov iz protivlomno zaščiteneh objektov. Po potrebi pa se lahko kombinira tudi s sistemom za mobilizacijsko alarmiranje

— sistem prenosa in obdelave alarmnih signalov omogoča izredno zanesljivo zvezo vseh zaščiteneh objektov z gasilsko brigado in pri tem uporablja vse prednosti žičnega sistema. Zaradi stalne samokontrole celotnega prenosnega sistema ni možno, da bi prišlo do prekinitve, ki je ne bi takoj registrirali v nadzornem centru

— ker vse podatke o prenosu alarmnih signalov tudi hkrati protokoliramo, je pri vzdrževanju požarnih (protivlomnih) naprav zagotovljena nova kakovost in ekspektivnost

— s hitrim, točnim in zanesljivim javljanjem vsakega alarma v nadzorni center je omogočeno pravočasno alarmiranje ter hitrejše in učinkovitejše posredovanje gasilcev, kar bistveno zmanjšuje materialno škodo

Morda se vse premalo zavedamo, da se tako obširen in zahteven projekt ne pridobi v enem dnevu, tednu. Tržne akcije so naravnane na mesece trdega dela, iskanja investitorja in animiranja širše družbene skupnosti — uporabnike o koristnosti projekta. Brez pomoči in velike mere nesebičnega, osebnega angažiranja delavcev Iskrine filiale v Splitu: Nikole Baraća, Toma Čička, Joška Ivačića in korektnega sodelovanja Mladena Jelavića in Braneta Galića, direktorja delovne organizacije Sigurnost, se ponudba ne bi tako hitro zaokrožila v pogodbo. Kaj pa v domači hiši? Vsekakor bo potrebno znova prešteti vrste in skupini strokovnjakov, ki že vrsto let z entuzijazmom dograjujejo in izboljšujejo sistem, ponuditi potrebno pomoč, kajti le tako bomo lahko kvalitetno in v roku zaključili nalogo, ki bi pomenila ne le novo referenco, temveč tudi stimulacijo za nadaljnji razvoj v smeri popolne tehnološke uniformnosti (vsi elementi na isti tehnološki ravni) — sistema.

Š. D.

Presaditve

Znanstveniki Univerze v Wisconsinu so razvili novo hranilno raztopino, v kateri darovani organi, kot so jetra, ledvica in trebušna slinavka, ohranijo 24 ur dlje svoje funkcionalne sposobnosti zunaj telesa. Z dosedanjim hranilno tekočino so ohranili ustrezne organe največ devet ur z novc pa lahko podaljšajo čas med izrezom organa in presaditvijo na 34 ur. To podaljšanje omogoča transport organov celo iz ene celine na drugo. Tako so že presadili jetra v Franciji, darovalec pa je bil v Kanadi. Prav tako je bil darovalec v ZDA, pacient pa v Braziliji. Pridobitev časa pa omogoča tudi boljše predpriprave na operacijo in natančni pregled transplantanta. Na ta način so opravili med drugim že več kot 600 uspešnih jetrnih presaditev.

(Prisma)

Nesreče in volitve

Na Francoskem je umrlo lani v avtomobilskih nesrečah 10.548 ljudi, sedem odstotkov več kot leto poprej. Vzrok za porast števila je francoska posebnost pri izbiri predsednika države. Po tradiciji

je nastop novega predsednika povezan z amnestijo malih deliktov, pretežno prometnih prekrškov. Že mesec pred volitvami in še nekaj tednov po njih se Francozi niso ozirali na omejitev hitrosti in promile zaužitega alkohola, zanašajoč se, da bo amnestija izbrisala vse prekrške. Statistika je pokazala, da so nekaj mesecev pred volitvami in tednov po volitvah porastle nesreče za 15,7 odstotkov, po amnestiji pa so padle za 4,6 odstotkov. Francoski notranji minister Pierre Joxe namerava sedaj zaradi discipline v prometu povsem odpraviti amnestijo.

(Panorama)

Iran se oborožuje

Osem mesecev po prenehanju sovražnosti med Iranom in Irakom so se Iranci odločili, da obnove svoje zdesetkano vojno letalstvo. Poiskali so dobavitelja na Kitajskem. Že v kratkem bodo Kitajci dobavili 100 lovskih letal tipa F-7M. Letala so kopija sovjetskega MIG-21 F, ki so ga Sovjeti razvili na koncu sedemdesetih let. Kitajci bodo prodali Iranu tudi 100 lovcev prestreznikov vrste A-5 M. Razen tega ponuja Peking iranskemu obrambnemu

ministru bojne tanke s posebno učinkovitimi 105 mm topovi, ki so jih razvili sovražniki Irana — Izraelci.

(Panorama)

Električna energija iz vulkana

V ameriški zvezni državi Hawaii so pričeli s projektom za izkoriščanje vulkanske energije. Gre za pridobivanje električne energije iz vulkana Kilauea. Prebrodili so že dve začetni težavi. Prva je bila odpor domačinov, ki verujejo v boginjo Pele, ki je ne smejo motiti z izkoriščanjem geotermične energije. Druga ovira je bila napeljava kabla k otoku Oahu, na katerem je vulkan Kilauea. Čeprav razdalja od otoka do mesta Honolulu, ki naj bi porabljalo električno energijo, ni velika pa je morje tod globoko več kot 2000 metrov. To pa je preveč za kabel, ki mora prenesti energijo 600 megavátov in mora biti položen na dnu morja. Specialni kabl prav za te razmere so sedaj izdelali pri Pirelliju v Milanu. Trenutno je v prometu geotermična poskusna naprava z močjo treh megavátov. Zanimivo je, da pretvorba geotermične ener-

gije v električno ne predstavlja nikakršnih posebnih problemov. (Technische Rundschau)

Umetni nohti

Iz ZDA se je razširila tudi v Evropo modna novost — umetni nohti. To je uspeh kemije, ki jih je izdelala iz umetne snovi — akrila. V Ameriki je nošnja umetnih nohtov že tako običajna, kot umivanje zob. Že lani je bilo v Evropi nad pet tisoč kozmetičnih salonov, ki se ukvarjajo s plastičnimi nohti. Izbira je velika, ponujajo posebno dolge, zakrivljene, poslikane s cvetlicami, ali pa celo nalepljenim dragim kamenjem. Najpreprostejši umetni nohti zdržijo samo tri mesece. Če pa so trajnejše izdelave, lahko poškodujejo naravne nohte. Ženski časopis Vogue zato priporoča štirit tedenski vmesni presledek vsake pol leta. In še nekaj. Umetnih nohtov ni mogoče grizti, ker so pretrdi, razen tega pa lastniki neradi poškodujejo drago »investicijo«.

(Spiegel)
Zbral, prevedel
in priredil
Marjan Kralj

JAVKE BREZ HAJKE

9

- Yu - 5** Hovnik, p.p. PRI SMREKI, Slovenj Gradec, Sele 8
- Yu - 6** Osnovna šola Vrhe-Sele, Slovenj Gradec
- Yu - 7** Hovnik, p.p. PRI STARČKU, Slovenj Gradec, Sele 27
- Yu - 8** Zagerčnik, p.p. PRI VELIKI LIPI, Slovenj Gradec, Gornje Sele
- Yu - 9** Lesnik, p.p. PRI TONČKI, Slovenj Gradec, Gornje Sele 36
- DRAVOGRAD 62370**
- Yu - 10** Občinski odbor Zveze borcev NOV, Dravograd
 - Gestapovski zapori
- Yu - 11** Šabodin, Dravograd, Libeliška gora
- Yu - 12** Mežnar, Dravograd, Sveta Neža

RAVNE NA KOROŠKEM 62390

- Yu - 13** Nacesnik, p.p. PRI ŠVAJCU, Ravne, Brdinje 42
- Yu - 14** Integral Golfturnist, Rimski vrelec, Ravne, Kotlje
 - Gestapovska mučilnica
- Yu - 15** Krajevni odbor Zveze borcev NOV Kotlje
 - Brunarice v Kozarnici
- Yu - 16** Ivartnik, p.p. PRI ČEBELNJAKU, Ravne, Podgora 38
- Yu - 17** Lobas, p.p. PRI HOSTNIKU, Ravne, Podkraj 10
- Yu - 18** Navršnik, p.p. PRI ŠMORNU, Ravne, Naverški vrh 7
 - Spomenik Prežihovemu Vorancu
 - Prežihova bajta

Ob boleči izgubi očeta se vsem sodelavkam in sodelavcem delovne skupnosti in delovne organizacije Iskra — Avtomatika iskreno zahvaljujem za izraze sožalja, darovano cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti!

Miha Trošt z družino

Ob boleči izgubi moža in očeta

Albina Podleska

se iskreno zahvaljujem sodelavcem v TOZD števcu (E7 in beke-lit), še posebno pa Majdi Hočevnar in šefu Tonetu Resniku, za izraze sožalja, darovano cvetje in spremstvo na zadnji poti.

žena Vera s hčerko Sabino in Sonjo z družino

Ob nenadni in nenadomestljivi izgubi moje ljubljene hčerke

Milene Erjavec

se najtopletje zahvaljujem sodelavcem v kontroli števcu in vsem sodelavcem v montaži števcu in sindikalni organizaciji za materialno pomoč, darovano cvetje, tolažilne besede in za tako številno spremstvo na njeni zadnji poti. Vsem še enkrat prisrčna hvala!

žalujoča mami Albina Erjavec z možem

Reka

*Reka samotna teče
preko poljan pozabljenih dni,
zvezde vodnice
ne najde v megli,
ki legla je nad dan
izgubljenih v tišini.
Le mlini,
ki kakor prikazni
stegujejo v njene globine dlani,
so ji smerokaz.
Počasi teče.
In kakor da ji čez obraz
polzijo solze.
Počasi teče,
izgubljena v megli.
Ujeta v strugo časa
obuja bolečine...*

Uroš Vošnjak

Yu - 19 Lečnik — spodnji, Ravne, Tolsti vrh 23

Yu - 20 Jaznikar, p.p. PRI JAZBECU, Ravne,
Zelenbreg 16

Yu - 21 Račel, p.p. PRI TREH MICKAH, Ravne,
Zelenbreg 11

PREVALJE 62391

Yu - 22 Rakitnik, p.p. PRI KREGLNU, Prevalje,
Breznica 7

Yu - 23 Derviš, Prevalje, Stražišče 32
● Spomenik pri Šumniku

Yu - 24 Osnovna šola Franja Goloba, Prevalje

Yu - 25 Lagoja, p.p. PRI MOŠTU, Prevalje, Kot 3
● Partizanska tehnika Netopir v Vranski
peči

Yu - 26 Pečnik, p.p. PRI URŠKI, Prevalje, Kot 9
● Spominska plošča padlim partizanom

Yu - 27 Krajevni odbor Zveze borcev NOV, Leše,
Prevalje

- Spomenik žrtvam
- Ratajeva domačija

Yu - 28 Penzion Golfurist, Poljana, Prevalje
● Spomenik zadnji bitki v drugi svetovni
vojni v Evropi

Yu - 29 Dvornik, p.p. PRI HRUŠKI, Šentanel 24,
Prevalje

Yu - 30 Ploder, p.p. PRI OČKANU, Šentanel 3,
Prevalje
● Spomenik padlim

Yu - 31 Kumprej, p.d.** Pristav, Leše 71

JAVKE BREZ HAJKE

10

OD ANDSKIH LEDENIKOV DO AMAZONKE

FRANCI VOGRIN

11

26. 6. Hotel je res soliden, na dvorišču bazen, zelenje in gugalnici v senci. Privoščimo si obilen zajtrk v senci cvečičnih dreves, nato se odpeljemo na letališče. S šestdesetno ceno poletimo na 45-minutni ogled cennostnih likov (geolitov) v pampi — kot se imenuje puščavska pokrajina, kjer se med Nazco, Ico in Palpo razprostirajo številni geometrijski liki (trapezoidi, trikotniki) in črte, povsem ravne, dolge tudi 20 kilometrov. Med njimi pa liki, iz zraka jih zlahka prepoznamo (ribe, aligator, kolibri, pajek, kit, kondor, opica). Liki so zelo veliki, na primer ptičji kljun sam je dolg 187 metrov. Ni znano, čemu so služili ti liki. Obstaja več teorij: astronomski koledar, zodiak ali observatorij. Tudi Daeniken je proučeval like v Nazci in predpostavil, da so služili za navigacijo izvenzemeljskim civilizacijam. Vreme je bilo lepo, razgled čudovit in poslikali smo kar nekaj filmov. Pilot je mojstrsko letel nad pampo in navdušeni smo bili, ko je simuliral pristane na trapezoidu, ki je res imel izgled piste. Sproti nam je kazal različne like in letel tako, da smo jih najlaže opazovali in fotografirali. Trije Angličji, ki so leteli z nami, so bili vedno bolj zeleni in znojni, mi pa smo se kar dobro držali ob vsem tem zavijanju in nagibanju.

Ko smo se vrnili v hotel, nas je že čakal raziskovalec Komibus, s katerim smo se odpeljali na ogled mestnih in okoliških znamenitosti. Ogledali smo si še nekaj ruševin nekdanjih civilizacij; v času nastanka Tiwanacu kulture je na področju Nazce cvetela kultura Nazca, poznana po keramiki in tekstilu. Od blizu smo si ogledali enega izmed likov v pampi, ki predstavlja kalški stroj. Lik je narisan tako, da so robovi (črte) 30 centimetrov široki pasovi, očističeni kamenja in peska. Ker ni padavin pa tudi veter ni tako močan, te ploskve dolgo ostanejo čiste. Vendar je nerazumljivo, kako so lahko izdelali tako dolge ravne črte ali pa komplicirane like brez pregleda nad njimi. Ta pa je možen samo iz precejšnje višine — iz zraka. Obiskali smo tudi indijsko grobišče iz predinkovskih časov, staro približno 1600 let. V okolici Nazce je nekaj takih grobišč, ustvari smo se pri nekaj večjem. Grobovi so veliki 2 x 2 metra, izkopani v trdo kamenito podlago in napolnjeni s peskom. Ker je klima zelo suha, so mumije zelo dobro ohranjene in kar precej jih leži naokrog. Grobišče je zelo veliko in ko zmanjka okostij odprejo pač nov grob in kup kosti za spominke se spet poveča. Kupi kosti, lobanj pa tudi dobro ohranjenih delov okostij — npr. otroška noga, mumificirana in tako dobro ohranjena, da se vidi umazanija za nohti ter za skupinsko sliko pripravljeni mumiji s kitami las. Iz kosti napišemo ime firme in se poslikamo za spomin in EPP. Nekaj koščic in zob za spomin in gremo na ogled akvaduktov.

Vodič nas pripelje (v predmestju Nazce) do luknje v tleh. Gledamo v luknjo, voda teče dobra dva metra pod površino v neke vrste kanalu, nedaleč stran pa ženske perejo perilo, otroci se kalužijo in vreščijo v vodi, ki teče kot potok med hišami. Na prvi pogled nič posebnega, če pomislimo na akvadukte, ki so jih gradili Rimljani. Pa nam vodič razloži, da imajo v Nazci, ki leži sredi puščave, 14 takih kanalov, vendar nihče ne ve, kje je, oz. so izvirji le-teh. Dobrih 20 kilometrov od Nazce so sicer gore, vendar tudi tam niso našli izvirnov. Voda teče v Nazco že skoraj tisočletje, omogoča življenje, do sedaj pa se niti en kanal ni zamašil ali presahnil. V današnjih časih verjetno ni gradbenika, ki bi dal takšno garancijo.

Vrnemo se v Nazco in komaj dobimo prosta mesta na avtobusu za Pisco. Pisco leži ob morju blizu Ica, glavnega me-

sta bogate province, zelene oaze v približno puščavi, značilne po turizmu in vinogradništvu. Pisco je tudi ime močne žgane pijače, osnove za pisco sour, ki jo pijejo povsod po Južni Ameriki in je sestavljena iz pisce, limoninega soka, jajčnega beljaka in nekaterih dodatkov. Ura je krepko čez polnoč, ko prispemo v Pisco in poiščemo hotel. Pripravijo nam sobo, kar pomeni, da stlačijo še eno posteljo v zanikrno luknjo brez oken, mi pa že urejamo program za naprej.

27. 6. Že zgodaj zjutraj se odpeljemo v Paracas, turistični kraj na istoimenskem polotoku. Pretežno puščavski polotok je bil včasih grobišče, znamenite so Cavernas, v živo skalo vklesane grobnice, kjer so odkrili mnogo izdelkov iz keramike iz časa kulture Paracas. V tem mestu je tudi ogleda vreden arheološki muzej. Mi pa se vkrčamo v barko in odplujemo proti Islas Ballestas, živalskemu carstvu na osamljenih otokih sredi oceana. Peljemo se mimo Candellaria — lika, ki res spominja na svečnik, narisana na pobočju nad zalivom. Prva teorija povezuje ta 200 metrov visok lik z Nazca kulturo, druga pa trdi, da so ga Španci uporabljali za navigacijo. Po treh urah vožnje po valovitem morju smo prispeli do otočja. Med potjo smo srečevali vedno številnejše formacije morskih ptic, nizko letečih nad morjem. Na samem otočju pa v vrešči in kriči na stotisoče ptic, ki imajo obilo hrane v okoliškem morju in oprostite izrazu, »serjejo« zlatu. Vsaka štrita leta namreč šest mesecev pobirajo na teh otokih ptičje iztrebke — guano, ki ga uporabljajo za umetna gnojila in soli. Naberejo ga okrog 18.000 ton. Zanimiv je pogled na skale nad razburkanim morjem, cele kolonije ptic (velikih kormoranov, galebcev, morskih rac in drugih vrst), kot da nimajo dovolj prostora na ozkih polih. Na nižje ležečih skalah pa še večja gneča, ki jo ustvarjajo tuljuni, Humboldtovi pingvini in morski levi, ki se sončijo, pretegujejo in igrajo na skalah. V votlinah pod skalami se sliši vpitje, najbolj podobno onemu na nogometnih tekмах — tuljenje, cviljenje in renčanje, prava kakofonija zvokov. Tuljuni so najbolj radovedni, do čolna priplavajo in nas gledajo, mi pa nje. V vodi se igrajo, kot da bi nas vabili, naj se jim pridružimo. Čolnar toče z veslom po robu čolna, da bi jih privabil in vpilje: »Pridite, ljubčki, boste papali turiste iz Jugoslavije! Ne, njih ne, rajši Američane, ki so kapitalisti!« S tveganjem manevrom nas pri-

pelje mimo grozečih čeri prav v votline pod skalami, kjer se brezštevna množica tuljnov niti zmeni ne za nas. Samo mladi radovedneži zgnanjajo burke okrog čolna. Na skalah opazimo nekaj kapitalnih primerkov, ki samo grozeče pogledajo in zarahnjajo na nas in se naprej vdajajo brezdelju. Spet drugi visijo na čudnih, skoraj nedostopnih skalah in čudimo se, kako so priplezali tako visoko. Res prava živalska kolonija, ki v slogi živi na teh otokih.

Vrnemo se v Pisco in s prvim avtobusom v Limo — spet domov. V našem hotelu nič novega, Američani, ki se učita v Limi španščino nam omenita, da so imeli jugoslovanski alpinisti nesrečo. Kaj več nam ne vesta povedati. Pridruži se nam še en Američan, ki razlaga, da je nekaj let delal na naftovodu na Aljaski, prihranil kupček zelencev in sedaj že 6 let potuje po svetu in živi od obresti. Prav zavidamo mu, nam se pa tako mudi.

Zvečer gremo vsak po svoje, jaz običnem nekaj nočnih lokalov — nič posebnega. Strip — tease, peep show — skoraj pozabljene oblike prikazovanja ženske golote. Cene kar navite, ženske celulične in zalite, le simpatična in dolgonoga črnka bi bila vredna greha — vendar aids ne pozna meja!

28. 6. Pokličem na ambasado in konzul Panev potrdi, da se je Marko pone-srečil pri skoku iz Artensonaraja ter da ga še niso našli. Razmišljamo, ali so naši domači kaj v skrbeh, saj so vesti včasih netočne ali nepopolne. No, čez nekaj dni bomo spet doma in vse bo jasno. Najprej gremo podaljšat veljavnost viz. Kar precejšnja gneča je in le s tečarjenjem dosežemo, da to opravijo takoj. Zanimiva je taksa: 20 ameriških dolarjev ali 660 intijev — po tečaju na črni borzi je to slabe 4 dolarje. Verjetno uganete, kako smo takso poravnali.

Gremo kupit letalske karte za Iquitos, spet gneča. Na črni borzi menjamo — zmeda. Tečaj pada in skače po 20% in ne vemo kaj se dogaja. Pozneje zvemo, da je vlada korigirala uradni tečaj intija iz 75 l. za dolar, na tečaj, ki je veljal na črni borzi — 160 l. za dolar. Kar močna devalvacija, posledica tega pa je, da se vse cene, ki so izražene v dolarjih (letalske karte, turistične usluge) podražile za več kot sto odstotkov v domači valuti. Mi smo jo odnesli zadnji čas.

Začnemo kupovat spominke in darila za domače. Po povratku iz džungle nam preostaneta le še dva dneva.

Popoldne se odpeljemo na letališče, samo z najnujnejšo prtljago, in po pol-druhi uri poleta pristanemo v Iquitosu, v osrčju džungle. Iz letala smo občudovali brezkončno zeleno odejo, tu in tam pressekano z ovinki leno tekočih rek in oblake, ki se dvigujejo iz pljuč sveta — amazonske džungle. Ko izstopimo iz letala, nas oblije znoj. Ni tako vroče, vlažno je kot v topli gredi. V letališki stavbi nas začnejo oblegati predstavniki turističnih agencij, ki ponujajo izlete v džunglo. Ker nimamo časa za izbiro in detajlen pregled vseh variant, se zanesemo na sposobnost barantanja in se odločimo za Queen Adventure — predstavnik nas je takoj povabil na pivo v njihovo pisarno.

Vili in Bojan hočeta v džunglo za tri dni, meni pa bi zadostovala dva dni. Cena za en dan in eno noč je 40 dolarjev po osebi. Uf, kar precej. Ne, ne damo toliko, saj smo vendar prvi obiskovalci iz Jugoslavije. OK, popust. Delali bomo reklamo za- nje. Šef ni prav prepričan, da bo iz tega kakšna kobilica. Ste mogoče učitelji — ti imajo popust. Ne, vendar bomo pisali za časopise in kakšna reportaža TV — Vili profesionalno gleda skozi iskalo kame-re, Bojan ga spomni, naj za božjo voljo vsaj sname pokrov objektiv. Zadelek v črno — 30% popusta. Seveda, veste, mednarodna izmenjava med TV ja, mogoče kakšen spot — pa še eno pivo — malo že pretiravamo, z objubami namreč — in dogovorimo se. Kar 200 dolarjev za vse tri — tri dni v osrčju džungle. Kar ponosni smo na dosežek, domačini pa verjetno tudi. Odpeljejo nas v hotel, ni sicer klimatiziran, le dolgi kraki ventilatorja pod stropom mešajo vroč zrak v sobi. V restavraciji na obali Amazonke nam priporočajo ribe iz Amazonke, prav slastne so. Večer je že, zmračilo se je in od reke veje hlad. Luči na nasprotnem bregu nam kažejo, kako široka je reka. Iquitos, mejno mesto med civilizacijo in džunglo, vrata v džunglo — to so nazivi, s katerimi se kiti to leta 1863 ustanovljeno mesto, ki šteje že 500.000 prebivalcev in je zares, s svojim velikim pristaniščem, zadnja točka na Amazonki, ki je dostopna tudi z večjimi ladjami.

Prava džungla se začne nekaj deset kilometrov niže ob reki in ladje in čolni so edina prometna sredstva na teh področjih. Pristaniška četrta Belen je središče trgovanja z džungelskimi produkti in potrebščinami za življenje v njej. Edina povezava z ostalimi deli Peruja je letalska, precej materialov in potrebščin pa z ladjami pripeljejo iz Brazilije. Po večerji nas prijazni gostitelji odpeljejo še na zabavo. Velik prostor, le delno živahni ritmi razvzemajo temperamentne domačine, predvsem pa domačinke. Posedemo na prazne zaboje od piva, vsebino pa vli-vamo v grla. Kar četrtina turistična agencija se zbere in skrbi za naše dobro počutje. Ljudje so zelo družabni in odprti, hitro se pomešamo med množico. Dekleta so lepa, zelo moderno oblečena in vročekrvna. Ricardo, en izmed vodičev, mi kaže prsato črtno, ki vrti zadnjico kot propeler in sprašuje, če bi morda ..., ni problem, dobra punca je. Ne, hvala, kdaj drugi! Moški so v džungli, na ladjah, pionirji nove civilizacije. Ženske pa samesvajo doma — ali pa ne. Kmalu doživimo prvo tropsko nevihto, kot bi vilval iz škafa. Nagnemo se pod streho, strahotna gneča. Vili se zaplete z domačini v razpravo o temi: ali je boljše v džungli ali v civilizaciji. Le argument, da v džungli piva ni, mu prepriča, da se kar takoj ne preseli v džunglo. Zato pa spremilja domov eno izmed domačink pa kmalu razočaran pride v hotel, saj ga je na pragu pričakala vsa družina in jo je iz previdnosti rajši odkuril.

Vicunja

Upokojila se je

Od sodelavcev Prodajnega področja za avtomatizacijo v energetiki v TOZD Naprave za energetiko delovne organizacije Avtomatika se je ob odhodu v pokoj poslovila dolgoletna Iskrina delavka, Julijana Dobnikar. Leta 1954 se je zaposlila v proizvodnji relejev v takratni Tovarni električnih aparatov — TELA. Že kmalu zatem pa ji je bilo poverjeno skladišče končnih izdelkov in odpreme, saj je pri svojem delu pokazala izredne sposobnosti. Po desetletju dela je prešla v prodajo in delala vse do upokojitve kot komercialist. Izobrazila se je ob delu. S svojo vestnostjo in natančnostjo je vseskozi med kupci relejev, posebno zaščitnih relejev, predstavljala pojem korektnosti in vzor poslovnega sodelovanja. Svoje delo je opravljala z ljubeznijo, kar je danes prava redkost, nikakor pa ni mogla razumeti, da nimajo vsi takšnega odnosa do dela, do programa in do podjetja.

Sodelavci TOZD Naprave za energetiko in TOZD Trzinje

Sonnblick

Po prijetnem turno-smučarskem izletu, minuli teden na Komni, bo Iskrino planinsko društvo organiziralo v soboto in nedeljo, 15. in 16. aprila turno-smučarski izlet na Sonnblick. Dobili se bomo v soboto ob 9. zjutraj pred dvorano Tivoli v Ljubljani in se s kombijem odpeljali preko Podkorna in Beljaka do Heiligenbluta. Tam bomo tudi prespali.

V nedeljo zgodaj zjutraj bomo odšli proti vrhu, hoje bo pet ur, po počitku

PLANINSKO DRUŠTVO ISKRA

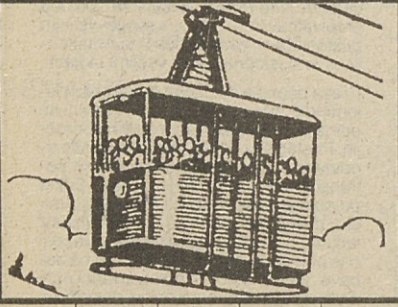
in okrepčilu v observatoriju pa se bomo s smučmi spustili v dolino. Verjetno ni potrebno omenjati, da je prav ta turni smuk eden najlepših v Evropi.

Turni smuk je srednje zahteven. Vodil ga bo Marjan Ručigaj, prijave pa sprejema Breda Jančar po telefonu 556-141/506. Izlet vas bo stal približno 100.000 dinarjev.

L

PD Iskra vabi na izlet dne 22. 4. 89 z odhodom vlaka ob 05.45 do Hrastovlj (smer Koper). Fakultativni ogled znamenite hrastovelske cerkve. Povzpeli se bomo mimo Zanimarja po Majevi polici do Podpeči. Pot je speljana mimo praprebivališč. Od Podpeči do Praproč je speljana pot prek skalnega grebena v lažji in težji varianti, slednja je podobna Turencu. Pot nadaljuje mimo Podgorja na Slavniki, kjer se bomo okrepčali v koči. Povrtek na železniško postajo Podgorje ali Prešnica, odhod vlaka ob 18. Skupne hoje je cca 4—5 ur. Postanki po želji v vaseh pri prijaznih domačinih, kjer se bomo oskrbeli z domačo kapljico. Nabavite vozovnico do Hrastovlj. Izlet bo vodil Zvone Snoj, prijave pa sprejema Jančar Breda, tel.: 556-141.

Hrastovlje — Slavniki

					ISKRA	MEMORIJA	MESTO V ČSSR OB REKI OPAVI	RARITETA	PISATELJ ANDRIČ	OGRINJALO (MNOŽ.)	VINO IZ OKOLICE TRAMINA	ANTON TROST
SPISI RAZMNOŽENA PREDAVANJA					FRANC. PESNIK CINEAST DRŽAVA V AFRIKI							
AVTOR RUDI MURN	DEL POHIŠTVA	MLINSKI ŽLEB	BIVŠA FIZIKALNA ENOTA ZA SILO	MALAJSKA BLAZNOST					PEVKA PRODNIK			
VELIKA JEZA				RAVEN OZNAKA NEMŠKEGA PLEMSTVA					ZADNJK RASTLIN. BODICA			NAPAD JURIŠ
FORMOZA					LITERARNA JUNAKINJA ANDERSEN-NEXOJA							
ODPRTINA V ZIDU												
ANGL. FILMSKI REŽISER (DAVID)									PEVKA FALK			

računalniški in merilni sistemi
stara cesta 7 61360 vrhnika tel. 061 752212

vam nudi servisne usluge za kompletni program merilne tehnike in inteligentnih grafičnih terminalov firme Tektronix. Poleg servisnih dejavnosti vam nudimo tudi možnost najema. Sicer pa že sodelujemo z vrsto Iskrinih delovnih organizacij.

Mali oglas

»YAMAHA PSR-6300, elektronske orgle z ritmi in spremeljavo, prodam. Tel.: (061) 723-116 popoldne.«

Iskra

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva Iskra — SOZD elektrokovinske industrije — Ljubljana. Ureja uredniški odbor. Glavni urednik: Miloš Pavlica, odgovorni urednik Dušan Željeznov, tehnični urednik Drago Pečenik. Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo. Naslov: Ljubljana, Gregorčičeva 23, telefon: 223-977. Priprava za tisk: DIC TOZD Grafika, Novo mesto. Tisk: ČTP Pravica — Dnevnik, TOZD Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS je glasilo oproščeno plačila davka od prometa proizvodov.